

LIETUVIŲ

DIENOS

LIETUVIŲ JAUNIMO ŠVENTĖ LOS ANGELES

1978 M. BIRŽELIO MĖN.

LITHUANIAN DAYS

JUNE

1978

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, CA 90029

Telefonas: 664-2919

1978, birželis Nr. 6 (285)

June, 1978 No. 6 (285)

Eina XXIX metai

Volume XXIX

Redaguoja

REDAKCIJĖ KOLEGIJA

Anglų k. Redaktorius / English Editor

ALFONSAS A. MILUKAS

Leidėjas / Publisher

Antanas F. Skirius

Administratorius / Circulation Manager

ANTHONY F. SKIRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN". PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina \$1.50

Single Copy \$1.50

Prenumerata metams \$15.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$15. per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$25.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER

Š. m. birželio 10 d. Los Angeles lietuvių kolonijoje įvyko jaunimo šventė, kurioje dayvavo ansamblis "Spindulys" ir Toronto šokių grupė "Gintaras". Inž. V. Vidugiris, LB Vakarų apygardos pirmininkas, ir V. Čekauskas, Lietuvos gen. konsulas, nuoširdžiai visus pasveikino. Jaunųjų choras, A. Polikajčio diriguojamas, akomponuojant R. Polikajčiui, padainavo keletą dainų. "Spindulys" ir "Gintaras" pašoko tautinių šokių. Pasirodė jaunimo choras, atlikdamas keletą dainų, diriguojant O. Razutienei.

Ši jaunimo šventė, sutraukusi šimtus jaunimo ir daug vyresniųjų, paliko gražius išpučius vietiniams ir svečiams.

Šventės programos pranešėja buvo žavinga Vilija Butkytė.

Lithuanian Youth Entertain On the Shores of the Pacific

The Lithuanian you the of the Los Angeles area held their annual, 22th, concert of folksongs and dance in Culver City's Veteran Auditorium on June 10. Featured were the local area's "Spindulys" (Ray) ensemble that last summer had made a grand tour of Western Europe's capitals, led by Ona Razutiene. The other attraction was the "Gintaras" (Amber) group of Toronto, Canada, who came here as heralds in advance of their own forthcoming Fifth World Lithuanian Festival of Song, held on the July 4th weekend at Maple Leaf Gardens in Toronto, under the auspices of the governor of Ontario, Mrs. J. E. Pauline McGibbon.

BACK COVER

A festival of young Lithuanian singers and dancers took place in Los Angeles on June 10. Participants were "Spindulys" from Los Angeles, "Gintaras" from Toronto,

Pirmojo ir užpakalinio viršelio fotografijos yra Leono Kanto, sav. "Flatte of Hollywood", Hollywood, Calif. Tel. (213) 469-8097

Now Available from Lithuanian Days

FOR THOSE STILL AT SEA:

The Defection of a Lithuanian Sailor

Simas Kudirka's own story of his four-year journey to freedom.

By Simas Kudirka and Larry Eichel
The Dial Press /\$7.95

LD IŠLEISTOS KNYGOS VAIKAMS IR JAUNIMUI

Vytės Nemunėlio **Meškiukas Rudnosiukas**. Spalvotos dail. V. Stančikaitės iliustracijos. Kietais viršeliais. Kaina \$3.00

Danutės Brazytės-Bindokienės **Keturkojis ugniagesys**. Apysakaitė mažiesiems. Su Zitos Sodeikienės iliustracijom. Kaina \$2.00

Daumanto Čibo **Žaižaras**. Iliustravo dail. Ada Korsakaitė-Sutkuvienė. Kaina \$2.00

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

	Psl.
Tomas Žiūraitis, OP, Mūsų tautos tragedija.	3
I. M. Los Angeles jaunimo šventei praėjus.	4
B. D. Dailininkas Dr. A. Plioplys.	5-6
I. Medziukas, Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį minint.	7-8
Vincas Kazokas, Legenda apie poetą.	9
Milda Mildažytė, Eilėraščių sauja.	10
V. Kavaliūnas, Yra ir tai, kas niekad nepraeina.	10-11
Alė Rūta, Nekrologas dail. J. Rimšai.	12-13
Iš Vorkutos į Chicago. J. Pr.	14
J. Gliuda, Atskambanti praeitis (Rec.).	15
Su Jurgiu Jankum vėl pasimačius (Rec.). Rūta Kl. Vidžiūnienė.	15-16
Pr. Visvydas, Praeities ir dabarties aki- stata.	16
Paminklas labdariui. Rec. J. Gliuda.	17
Lietuvių Fondas praneša.	17
LRD premija paskirta D. Sadūnaitei.	17

ENGLISH SECTION

Lithuanian Youth Entertains On the West Coast	2
Lithuanian Legation Head meets Secretary of State in Washington, D.C.	18
June Anniversaries—of the Soviet-wrought Havoc (Elta)	18
Hon. E. J. Derwinski Marks Baltic Genocide Day	19
The Sacrifice of Romas Kalanta	19
Balys Gajauskas, Latest Victim of Soviet Persecution	19-20
Andy Plioplys, Medical Researcher and Artist-Sculptor	20-21
Lithuanian Scholar Attends Scientific Symposium in India	21

Sitokią "demokratiją" ir "socializmą" atnešė mums Stalinas!

Stalin granted
Lithuania with such
"democracy" and "socialism"

Solche "Demokratie" und
"Sozialismus" hat Stalin
nach Litauen gebracht.

Stalinas, "tėvas, mokytojas ir įkvėpėjas" žudynių rusų užimtose tautose ir Lietuvoje.

Joseph Stalin as remembered by most of occupied Lithuania's victims for the massacres and deportations perpetrated in June, 1941.

TOMAS ŽIŪRAITIS, O.P.

Mūsų Tautos Tragedija

*Niekada neatitrauksime
širdies nuo tėvų žemės, kad
tremtiniais išklydę, didvyriais
grįztume.*

Nedrąsiai tada aušo birželio 14 dienos rytas. Saulutė, lyg bijodama nušviesti Rūpintojėlių krašto kelius ir kryžkeles, neskubėjo pasirodyti viršum Nemuno šalies miškų ir laukų. Kažkoks delsimas, nerimas jautėsi gamtoje ir širdyje.

Anksti rytą, ėmus švisti, staiga pasipylė čekistų mašinos, ir prasidėjo masinis gyventojų puolimas, plėšimas ir vežimas. Kur bus vežami; už ką seni, jauni, net kūdikiai su motinomis metami į sunkvežimius, niekam nebuvo aišku.

Apie 6 val. ryto jau visais Lietuvos keliais riedėjo beviltiškos kančios kupini sukežimieji į artimiausias geležinkelio stotis. Išvežė tada, 1941 m. birželio 14-15 dienomis, apie 40,000 nelaimingųjų. Po kelių dienų pajudėjo gyvuliniai vagonai, gabendami "liaudies priešus" į tolimiausias Rusijos sritis: į Altajų, Kazachstaną, Sibirą. Mažiau "pavojingesnius" vežė į Suomiją, Kareliją, Ukrainą, Gudiją. Keliavo jie badaudami, trokšdami ir be būtiniausių higienos patogumų. Kelyje retkarčiais prasiverdavo vagonų durys, kad durtuvais ir keiksmiais būtų suteiktas "paskutinis patarnavimas" mirštantiesiems.

Nevisiems tremtiniams vagonų užteko. Likusios aukos, kiek jų pačiupo, turėjo rikiuotis pėstininkų mirties kolonon ir, kulko-svydžių ugniai palydint, žygiuoti kur viską naikinti Stalino "saulė" kaitriausiai degino.

Taip "savanoriai" 1941 m. pradėjo masinį žygį į raudonąjį "rojų." Baisusis birželis kartoja iki šios dienos; tai liudija iš anapus geležinės uždangos pasprukę kankiniai. Danų laikraštis "Berlingske Tidende," turįs 200,000 skaitytojų, 1951 m. paskelbė, kad

850,000 lietuvių yra išvežta, suimta arba dingę be žinios. Nege-resnis likimas ir kitų pavergtų kraštų. Ir vis dėlto! Nors mūsų tautos kankinių aukos be galo didelės, tačiau jos nebus be prasmės tarptautiniame kapinyne:

*Kankarėliai žemių ir mediniai kryžiai
Tau nubarstė kūną, Lietuva mana . . .
Bet gyvent ar žūti sūnūs pasiryžę,
Kraujo, siaubo, smurto tau, šalie, gana!*

*Plauks iš rūko kryžiai tėviškės eglynuos,
Rasoje paskendę mėlyni šilai . . .
Bus sunku tikėti, Lietuva tėvyne,
Kad iš kraujo jūros tu gyvent kilai.*

—Iš partizanų dainų

Kelsis Lietuva tėvyne, nes yra, kas už ją kovoja ir miršta. Kelsis ji greičiau, jei mes partizanų ir laisvojo pasaulio žygius savo vieninga kova paremsime. Tremtiniais išklydę, didvyriais grįšime, jei širdimi jausime savo žemės skausmą ir dejas:

*Aš priglaudžiau prie žemės širdį,
Prie motinos tėvų tėvų,—
Ir aš žinau, kas ją pravirkdė,
Skausmu ko skundžias nesavu.*

*Aš priglaudžiau prie savo žemės
Ir savo džiaugsmą ir dejas,—
Ir ėmė žvaigždės krist neramios,
Ir ėmė naktys švist pro jas! . . .*

—Bern. Brazdžionis

Niekada neatitrauksime širdies nuo tėvų žemės, ypač jos tragiškomis dienomis. Ir kris nuo Lietuvos padangės tos svetimos, žvaigždės neramios, ir ims naktys švist pro jas!

(Žodis ir gyvenimas, 1955 m.)

LOS ANGELES JAUNIMO ŠVENTEI PRAĖJUS

Amerikos vakarų pakraštį, prie Ramiojo Vandenyno, Los Angeles mieste, jau nuo seniau buvo lietuvių Bet jaunimo apjungimas pasirodymams su lietuviška daina ir tautiniais šokiais prasidėjo tik 1949 m. apsigyvenus šiame mieste daugiau lietuvių, atvykusių iš Europos. Šioje srityje daug nuopelnų turi mokytoja Ona Razutienė, kurios suorganizuotas jaunimo ansamblis, vėliau pasivadinęs "Spindulio" vardu, jau artėja į trečią dešimtmetį. Reikšmingas šio ansamblio kasmetinis įvykis yra virtusios tradicija jaunimo dainų ir šokių šventės.

Tokia šventė šiais metais buvo birželio 10 d. Veteranų auditorijoje, Culver City.

Gražus ir jaudinantis momentas, kai išsiriavę apie 200 jaunuolių, trenksmingai grojant B. Budriūno maršą "Ei, jaunyste", tvarkingoj eisenoj išgyiavo į salę. Plojimai nesi- baigia ir paskutiniams pasirodžius salėje. Publika jau iš karto pakelia šokėjų nuotaką.

Šventę oficialiai pradėjus LB Vakarų apygardos pirmininkui V. Vidugiriui įvado žodžiu, trumpai pasveikino Lietuvos gen. kons. V. Čekanauskas. Didelė atrakcija buvo Toronto lietuvių jaunimo ansamblio "Gintaras" dalyvavimas šventės programoje.

Dainos. Jaunųjų choras, vadovaujant A. Polikaičiui ir akomponuojant R. Polikaičiui, padainavo: Mūsų dienos (žodžiai V. Šimaičio, harm. Viltenio), Vasara (ž. G. Tulauskaitės, harm. J. Bertulio), Gražinkit laisvę (ž. Dautarto, harm. B. Budriūno).

Jaunimo ansamblio "Spindulio" choras, iš 70 jaunų dainininkų, diriguojant O. Razutienę ir akomponuojant O. Barauskienei, atliko keletą liaudies dainų: Tylus vakars, Ko liūdi, sesele, harm. S. Šimkaus, ir Tylus buvo vakarėlis, harm. J. Strolis; paskutinioji su solistu A. Polikaičiu.

Toronto "Gintaro" dainininkų grupė iš 7 asmenų, vadovaujant G. Paulionienei, pritariant akordeonu ir mandolina, atliko trejetą dainų: Ko liūdi, berželi (harm. A. Venckaus), Tėviškėlė (ž. P. Stelingio, harm. B. Budriūno) ir Lauksiu tavęs (ž. Lapašinsko, harm. Raudonikio).

Vertinant dainas, reikia pasakyti, kad jų sąskambis buvo darnus, balsai suderinti, be ryškesnių nukrypimų; tempas ramus, lėtas, tai vėl pagreitintas, trykštantis gyvumu ir jaunatve. Malonu buvo klausytis ir jausti, kad auga nauja pamaina, kuri pamažu įsilieja į didįjį Los Angeles lietuvių chorą, iš jo iškrentant seniesiems veteranams. Jauni jų pavaduotojai savo pareigą atlikti jau pasiruošę. Lietuviška daina jų lūpose skamba šiltai ir nuoširdžiai.

Šokiai. Pirmoje dalyje pasikeisdami jaunučiai, jaunieji ir vyresnieji pašoko kepurinę, tralialia, kanapėlę, sukčių, šustą, jaunystės šokį, vėdarą, audėjėlę. Vėliau mergaitės šoko Mikitiene, berniukai — Mikitą ir jaunučiai — Mikituką ir Noriu miego. Dar paskiros grupės pašoko rugučius, ir malūną, bet ypatingo žiūrovų dėmesio susilaukė Aukštaičių kadrilis. Šokiai buvo baigti, įsijungus visoms grupėms, suktiniu.

Šokių griežtas vertintojas kai kur galėjo pasigesti tobulesnio apšlifavimo, galėjai pastebėti ritmo bei lygiavimo trūkumų, ypač imant dėmesin jaunuosius šokėjus, bet neužmirština, kad vienoks mastas taikytinas profesionalams, rinktinėms grupėms, kitoks mėgėjams ir besimokantiems, ar dargi vaikams. Tokių švenčių tikslas yra sudaryti sąlygas jaunimui susiburti, pabendrauti ir atitinkamomis progomis parodyti visuomenei savo veiklos rezultatus, savo siekimus ir sugebėjimus. Rinktinės grupės jau gali reprezentuoti lietuvius ir prieš kitataučius. Man rodos, kad

ši uždavinį jaunimo vadovybė supranta ir tam jaunimą paruošia.

Atskirai tenka pasakyti apie svečius šokėjus, kurie pašoko pasiutpolkę, siaudelę ir tabalą, sadutę, rezginėlę ir juodąjį jonkelį. Šokėjai miklūs, šoka su entuziazmu, besišypsančiais veidais. Taip ir norisi spėlioti, kad Toronto į Los Angeles atsiuntė reprezentacijai savo geriausius šokėjus! Šokių grupės vadovė R. Krasauskaitė (bet ji nebuvo atvykusi), o vyr. akordeonistas A. Kaminskas.

Šventė užbaigta Tėvynės maršu, sukomponotu G. Gudauskienės. Vyr. šventės iniciatorei O. Razutienę ir seniūnui V. Bandziuliui tarus padėkos žodį, O. Razutienė buvo apdovanota "Gintaro" ženkle, o gėlėmis — visi svarbesnieji programos vadovai ir ansamblio kūmai — prel. J. Kučingis ir A. Bajorienė.

Tokios šventės programai paruošti reikalingas daugelio žmonių sutelktinis darbas. Be O. Razutienės ir D. Razutytės, daug pasidarbavo O. Barauskienė, nuolatinė nepailstanti akompaniatorė, D. Barauskaitė, šokių pagalbinkė, kompozitoriai B. Budriūnas ir Giedra Gudauskienė, dainų mokytojas A. Polikaitis, akordeonistas R. Polikaitis. Paminėtinos ir programos pranešėjos, kurios gražiai publiką informavo, — tai V. Butkytė ir Toronto "Gintaro" B. Nekrošiūtė.

Baigiant reikia pasakyti, kad labai gražus paprotys — jaunimo tarp miestinis bendradarbiavimas, kaip šiuo atveju Toronto "Gintaro" apsilankymas ir dalyvavimas šventės programoje. Nors tai pareikalauja didesnių kelionės išlaidų, bet yra labai stiprus veiksnys mūsų tautiniam atsparumui. Gaila, kad ne visi įvertino jaunimo pastangas ir nesiryžo į šią šventę atsilankyti, nes matėsi tuščių vietų. Kažin, ar nevertėtė, ruošiant tokias šventes, susirasti salę arčiau centro, kad daugumai būtų lengviau pasiekti.

I. M.

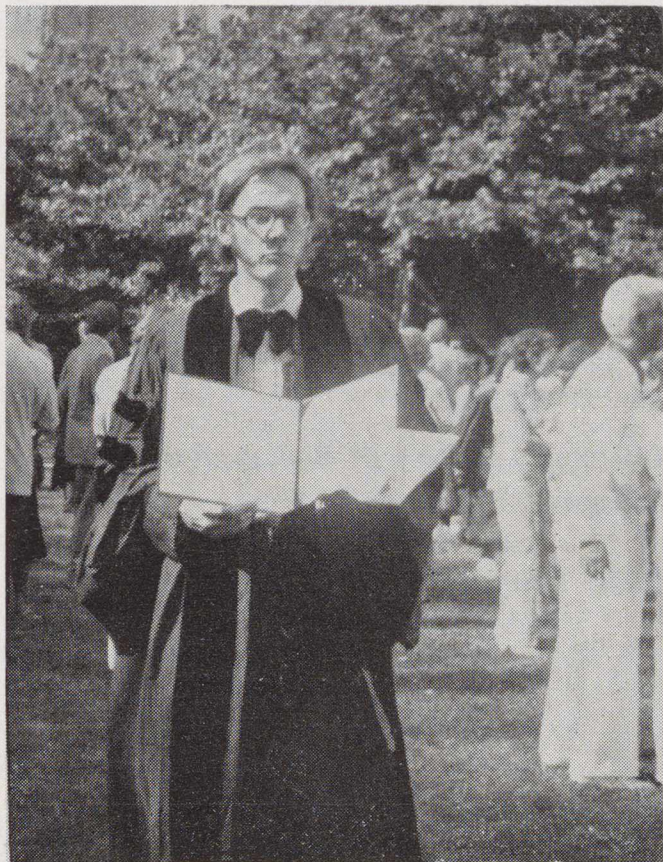
Toronto Jaunimo ansamblis "Gintaras", įkurtas Ličkūnaitės 1953 m., dalyvavo Los Angeles Jaunimo šventėje 1978 m. birželio 10 d. Šokių grupės vadovė Regina Krasauskaitė.

The Lithuanian folk dance group "Gintaras" (Amber) from Toronto recently performed in Los Angeles with the local group "Spindulys" (The Ray).

DAILININKAS DR. A. PLIOPLYS

Keletas biografijos bruožų

A. Plioplys gimė Kanadoje, Toronte. Dėl šeimyninių priežasčių jo tėvai persikėlė Čikagon, kur Audrius Plioplys baigė Šv. Ritos gimnaziją pirmuoju mokiniu, baigė Čikagos Aukštesniąją Lituanistikos Mokyklą bei Pedagoginį institutą. Čikagos universitete studi-

Audrius Plioplys, 1975 m. baigęs mediciną, rankose laiko diplomą.

Audrius Plioplys upon conclusion of his studies of medicine in 1975.

javo fiziką, chemiją ir matematiką. Po trejų metų perėjo į Čikagos universiteto medicinos fakultetą, kurį baigė 1975 m. Medicinos studijų metu yra laimėjęs neurologijos "fellowship" Mayo klinikoje, ten praleido tris mė-

Audrius Plioplys, 1968 m. baigęs Šv. Ritos gimnaziją Chicagoje pirmuoju mokiniu su keturiais atžymėjimais.

Audrius Plioplys upon conclusion of his School in 1968 with highest honors.

Audrius Plioplys, pasireiškęs kaip dailininkas, 1975 metais baigė mediciną; foto nuotraukoje matomas su motina, dviem broliais ir sesute.

Audrius Plioplys with his mother, two brothers and sister.

V. Noreikos nuotrauka

nesius. Po to studijavo neurodiologiją bei electroencephatografiją Montrealio Neurologijos Institute. Vedė tyrinėjimus neurofiziologijoje bei neurochemijoje ir reiškėsi spaudoje savo atliktais tyrinėjimais.

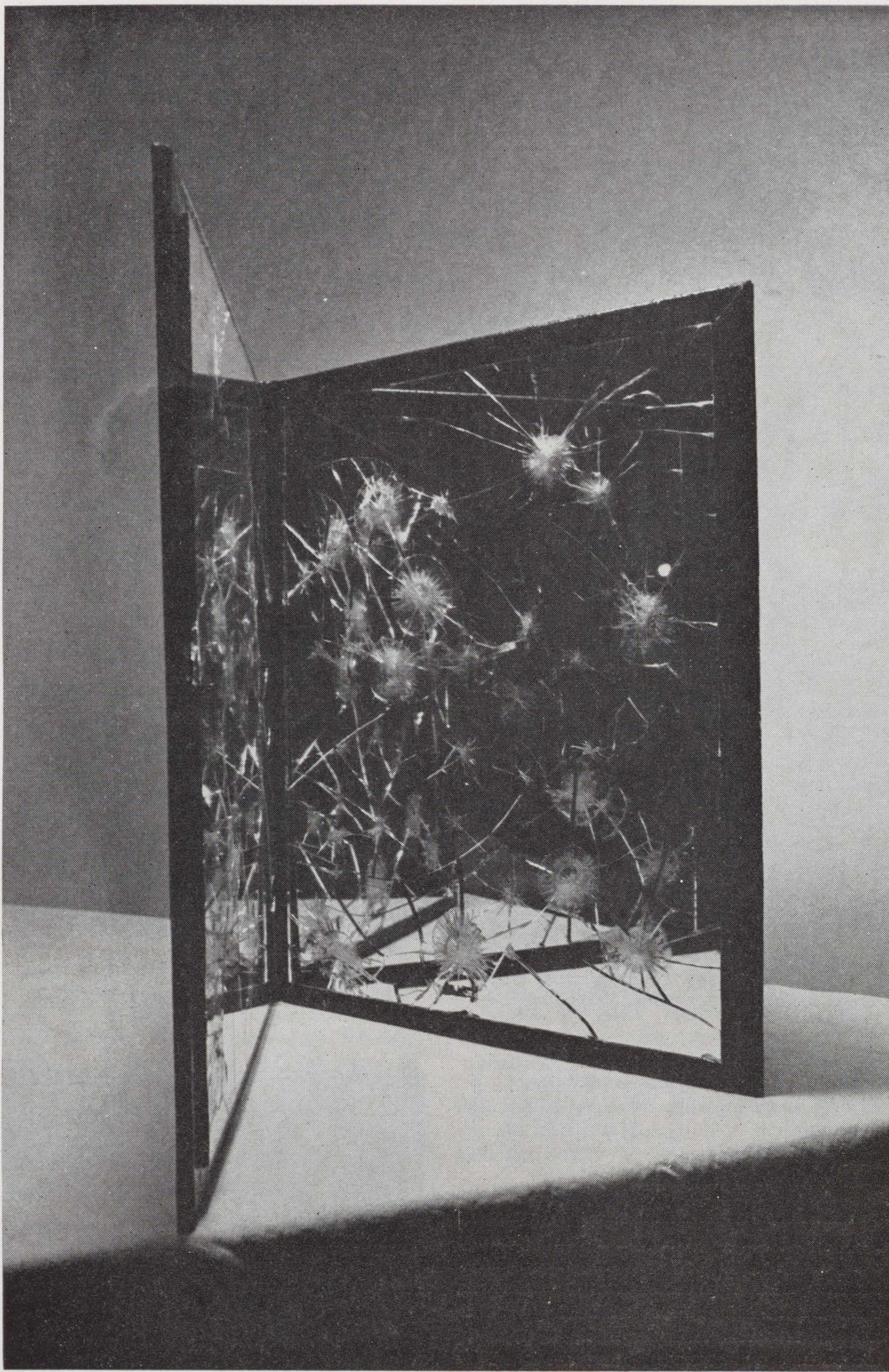
Šalia medicinos mokslo studijų laisvalaikį pradėjo tapyti. Noras tapyti ir kurti praaugo net pamėgtąją mediciną, ir, baigus medicinos mokslus, menas pasidarė svarbiausias gyvenimo tikslas. Bet, nežiūrint didelio potraukio menui, Audrius atliko medicinos praktiką (internship) taip sėkmingai, kad net trys ligoninės (Wisconsino universiteto) departamentai kvietė pasilikti tolimesnei praktikai. Be to, buvo kviečiamas ir Mayo klinikos (Oregon universitete) neurologijos skyriuje toliau praktikuotis šioje srityje. Tačiau troškimas būti dailininku nulėmė viską, ir Audrius išvyko į Washingtoną dirbti meno srityje. Per paskutinius dvejus metus jis yra atsiekęs didelių laimėjimų meno srityje. Yra surengęs eilę rinktinių parodų "one man show", apie kurias labai teigiamai komentavo amerikiečių recenzentai bei televizijos reporteriai.

Washingtonė Audrius turėjo progos išsamiai pastudijuoti M. K. Čiurlionio kūrybą bei susipažinti su savo šeimos šaknimis (roots). Pagaliau, patyręs, kokia nuostolinga yra menininko profesija, nutarė grįžti prie pelningesnio darbo — prie medicinos. Dar turėdamas tebegaliojantį Mayo klinikos kvietimą tobu-

Audrius Plioplys, 1967 m. baigęs Čikagos Aukštesniąją Lituanistinę Mokyklą.

In 1967 Audrius Plioplys also graduated from the Chicago Higher Institute of Lituanistics.

lintis neurologijos srityje, nutarė nuo liepos mėn. 1979 m. grįžti medicinon ir užsitikrinti geresnes materialines sąlygas ir padėti motinai, tebegyvenančiai Čikagoje su dar dviem sūnumis ir dviem sesutėmis, Audriaus broliais ir seserimis — jie visi gimnazistų amžiaus Tėvas miręs. Buvo kilimo iš Plioplių kaimo, netoli Pilviškių, Marijampolės apskrityje. Motina — Krikščiūnaitė, nuo Platelų.

Audrius Plioplys savo meninį stilių ir menines mintis yra gerokai apvaldęs; tą pastebėjo parodų recenzentai; jo meninį subrendimą liūdija straipsniai meno klausimais.

B. D.

A. Plioplys **Apreiškimų knyga**
(tapyta kanva, masonitas, veidrodžiai)
Book of Revelations. 4"x4"x12". Painted canvas, masonite, mirrors.

—Photo Peter Burnett

Furthermore, A. Plioplys has been actively engaged in research on the influence of Lithuanian and Baltic, leading artists on Western and Russian art since the beginning of this century. His findings have been published in Lithuanian and English periodicals and were also given in lectures to American artists.

A closer view of artist and medical researcher Audrius Plioplys is given in an English article on pages 20-21.

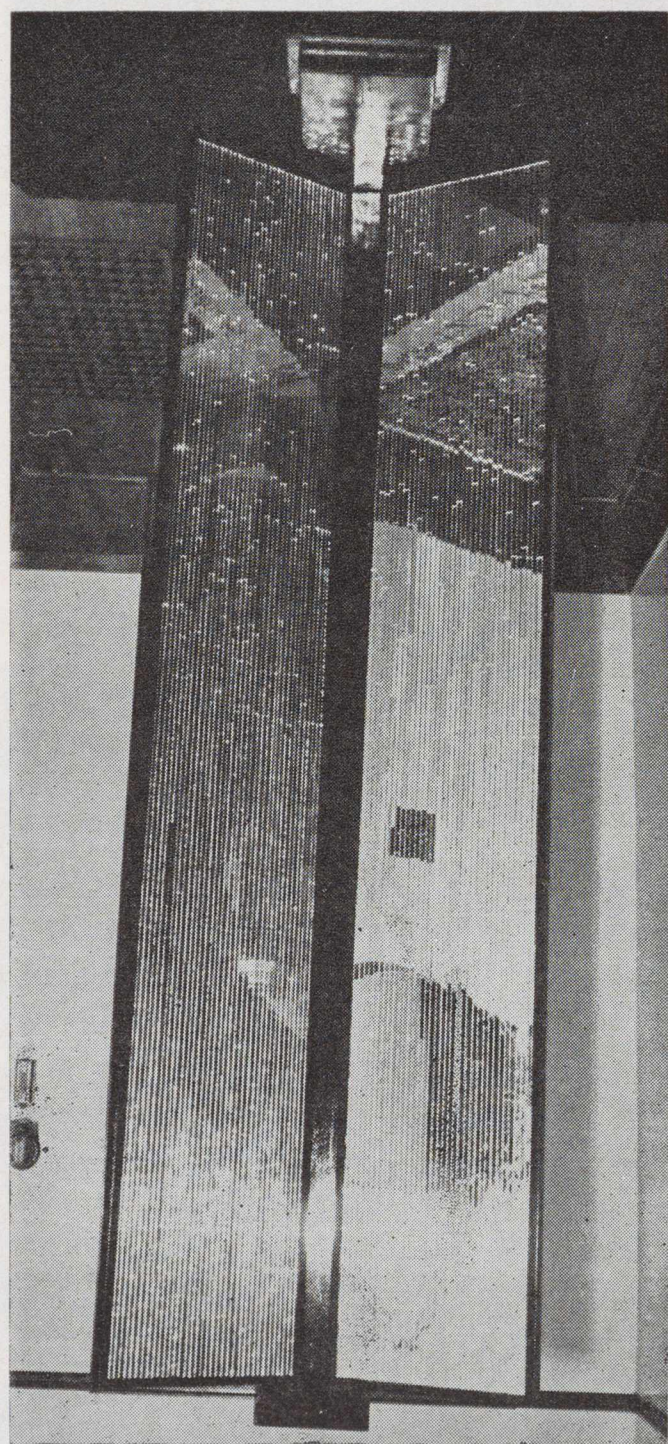
LIETUVIAI BIOLOGAI IR GAMTININKAI KVIEČIAMSI PRANEŠTI ADRESUS

Kaip buvo rašyta anksčiau "Lietuvių Dienose", Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumo metu buvo įsteigta Lietuvių Biologijos ir Gamtos Mokslų Draugija.

Artimoje ateityje bus sudaromos biologijos ir gamtos mokslų sekcijos: biochemijos, genetikos, biometrijos, zoologijos, geologijos, geografijos, ekologijos, miškų mokslo, agronomijos, žuvininkystės, gamtos turtų, gamtos apsaugos (oro ir vandens), mikrobiologijos, klimatologijos, gamtos tyrimų ir kt. Mokslo ir Kūrybos simpoziumo organizatoriai prižadėjo naujai Draugijai paskirti \$160.00, todėl valdyba nario mokesčių nerenka bet, žinoma, aukas priims, kaip nuoširdų aktą.

Norintieji prie numatomų darbų aktyviai ar pasyviai prisidėti, būkite malonūs rašyti sekančiu adresu:

Lithuanian Society of Biological and Natural Sciences c/o Prof. J. Genys, University of Maryland, CEES, P. O. Box 659, College Park, Maryland 20740.

A. Plioplys **Veidrodinis tarpduris**
(veidrodžiai, medis, masonitas)

Mirrored Doorway, mirrors, wood, masonite 17"x22"x6'2".

VILNIAUS UNIVERSITETO 400 M. SUKAKTĮ MININT

KAI KURIE ŽYMESNIEJI LIETUVIŲ KILMĖS PROFESORIAI SENAJAME VILNIAUS UNIVERSITETE

XVI-ame šimtmetyje įkurta Vilniuje jezuitų akademija oficialiai vadinosi **Alma academia et universitas societatis Jesu**. Tai buvo svarbus mokslo ir kultūros židinys, daręs įtakos ne tik Lietuvos, bet visos Europos gyvenimui. Iš pradžių jo mokomąjį personalą sudarė svetimtaučiai profesoriai. Vėliau buvo paruošta ir pasižymėjo daugelis lietuvių kilmės profesorių. Ateinančiais metais sukanka 400 metų nuo universiteto įsteigimo. Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Steponas Batoras 1578 m. liepos 7 d. raštu suteikė Vilniaus kolegijai universiteto titulą, teises ir privilegijas. Atvykęs į Vilnių, Steponas Batoras 1579 m. balandžio 1 d. visa tai patvirtino nauju raštu. Titulą ir visas universitetams priklausančias teises iš Bažnyčios pusės suteikė popiežius Grigalius XIII 1579 m. spalio 30 d.

Čia paminėtini kai kurie iškilesnieji lietuvių profesoriai, kurie savo darbais pakėlė universiteto mokslinį lygį ir davė šiai mokslo įstaigai tautinį charakterį, paremtą Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos istorinėmis tradicijomis.

Filosofija, teologija, humanitariniai mokslai

Žygimantas Liauksminas (1597-1670), žemaitis, teologijos ir filosofijos daktaras, gabus ir populiarus žmogus; dėl savo charakterio ypatybių buvo vadinamas linksmas tėvas, lietuvių kalbos apaštalas. Vilniaus akademijos vicerektorius. Gerai mokėjo senovės kalbas. Parašė keletą vadovėlių, iš kurių svarbiausi: Iškaltos praktika ir Retorikos meno dėsniai (išleista 11 laidų užsieny ir viena Vilniuje), Muzikos menas ir praktika, Bažnyčios teologija. Sudarė naują iškaltos mokymo metodiką, Graikų kalbos vadovėlio santrauką, kuris buvo pirmas originalus graikų kalbos vadovėlis visoje Lietuvos ir Lenkijos valstybėje.

Konstantinas Sirvydas (1579-1631), anykštėnas, Vilniaus akademijoje teologijos profesorius. Daugiau kaip 10 metų sakė lietuvių kalba pamokslus akademijai priklausančioje Šv. Jono bažnyčioje. Gerai mokėjo lietuvių kalbą, pasižymėjo iškaltos menu, leksikografiniais darbais labai nusipelnė lietuvių kalbos mokslui. Parašė lenkų-lietuvių-lotynų kalbų žodyną, išleistą penkiomis laidomis. Taip pat parašė gramatiką, pavadintą Lietuvių kalbos raktas; Punktai sakymų, Ištraukos iš Evangelijų ir joms pritaikytų pamokslų santraukos.

Albertas Kojelavičius-Vijūkas (1609-1677), kilęs iš Kauno, Lietuvos istorikas, teologijos daktaras, filosofijos ir teologijos profesorius. Akademijos vicekancleris ir rektorius. Parašė daug religinių bei filosofinių raštų, bet labiausiai nusipelnė savo parašyta dviejų dalių Lietuvos istorija.

Kazimieras Kojelavičius-Vijūkas (1617-1674), kilęs iš Kauno, filosofijos ir teologijos daktaras, Vilniaus akademijos rektorius. Parašė Retorikos principus. Pagarsėjo poetiniais gabumais. Išspausdino rinkinį "Panegirikos didvyriams". Pasižymėjo pamokslininko talentu.

Dovydas Pilkauskas (1735-1803), kilęs iš Alvito apylinkės, teologijos ir kanonų teisės

daktaras. Dėstė filosofiją ir humanitarinius mokslus. Parašė keletą veikalų ir išleido vertimų. Pasižymėjęs pamokslininkas. Kėlė tautines aspiracijas, gimtosios kalbos ir literatūros branginimą. Manoma, kad jis netiesiogiai paskatinęs kun. A. Strazdą kurti lietuvių kalba poeziją.

Jonas Skydelis (1790-1837), žemaitis, teologijos ir teisių daktaras. Dėstė moralinę teologiją, biblinę archeologiją, homiletiką ir tais klausimais išleido mokslinių veikalų. Šiaip gyvenime buvo labai kuklus ir atlaidus. Domėjosi visais mokslais ir turbūt nebuvo šakos, su kuria jis nebūtų susipažinęs.

Kazimieras Kontrimas (1772-1836), gimęs Vileikos apskrityje, universiteto adjunktas, dirbęs universiteto bibliotekoje ir universiteto sekretorium. Parašė Vilniaus universiteto istoriją. Nusipelnė dėmesio ne dėl savo mokslinės veiklos, bet dėl 1822 m. parašyto universiteto vadovybei memorandumo, kuriame įrodinėjo reikalą steigti Vilniaus universitete lietuvių kalbos katedrą, siūlydamas L. Uveinį katedros vedėju. Jis taip pat siūlė įvesti lietuvių kalbą pradžios mokyklose, teismuose ir apskritai viešame gyvenime. Nors jis buvo Vilniuje įtakingas, tačiau jam nepavyko įtikinti universiteto vadovybę, nežiūrint, kad arabų kalba tais metais buvo pradėta universitete dėstyti.

Matematika, fizika, astronomija, gamtos mokslai

Tomas Žebrauskas (1714-1758), kilęs iš Pietų Lietuvos, pasiūstas specializuotis į Pra-

hą, po dviejų metų grįžęs buvo paskirtas akademijoje matematikos katedros vedėju. Įrengė fizikos ir astronomijos kabinetus, pastatė Vilniaus observatoriją. Sustatė matematikos programas. Skaitė akademijoje paskaitas, dirbo mokslinį darbą, dėl ko persidirbęs jaunas mirė.

Jokubas Nakcijanavičius (1725-1790), dėstė matematiką, fiziką, vadovavo astronomijos observatorijai. Pakėlė matematikos mokslų lygį ir suartino akademijoje dėstomus filosofinius mokslus su Vakarų Europos filosofinėmis srovėmis. Parašė keletą veikalų iš matematikos srities.

Martynas Počobutas (1728-1810), kilęs iš Gardino apskrities, studijavo Prahoje ir moksliniais reikalais lankėsi kitose valstybėse. Grįžęs į Lietuvą buvo paskirtas matematikos ir astronomijos profesorium. Dėl savo mokslinių kvalifikacijų išrinktas Londono karališkos mokslų draugijos nariu ir Paryžiaus mokslų akademijos nariu korespondentu. Buvo Vilniaus akademijos rektorius. Parašė keletą veikalų, ypač iš astronomijos srities. Pakėlė mokslo lygį. Labai nenoriai leido skaityti paskaitas lenkų kalba. 1794 m. sukilimo metu įėjo į laikinąją Lietuvos vyriausybę, kuri lietuviškuose atsišaukimuose buvo vadinama "Wyresnibe arba Roda šio čiesa Lietuwas".

Pranciškus Viktoras Norvaiša (1742-1819), gimęs Adučių apylinkėje, iškilus matematikos profesorius, karaliaus matematikas. Lankėsi Olandijoje, Anglijoje, Vokietijoje, susipažino su pramonės įrengimais. Pakviestas išvažiuoti Nemuno vagos tarp Gardino ir Rumšiškių, kur buvo pavojingų sielininkams akmenų. Norvaiša gerai mokėjo lietuviškai. Po je-

Melbourno lietuvių mišrus choras, vykdamas iš Australijos į Torontą, Kanadoje, dalyvauti JAV ir Kanados lietuvių dainų šventėje, sustojo Los Angeles ir birželio 25 d., sekmadienį, pagiedojo Šv. Kazimiero bažnyčioje pamaldų metu, o 12 val. parapijos salėje atliko didelę ir gražią dainų programą. Salė buvo sausakimša. Publika chorą priėmė entuziastingai. Chorui vadovauja ir diriguoja jauna muzikė Danutė Levickienė.

Foto L. Kantas

Among the multiple groups flocking to the 4th of July weekend Lithuanian Days in Toronto, Canada, was the Melbourne Choir from Australia. Stopping at Los Angeles, these choristers sang at the High Mass at St. Casimir's church on Sunday, June 25th, and then gave a concert at the parish hall. Their performance, under the leadership of Danute Levickiene, was impressive.

VILNIAUS UNIVERSITETO 400 METŲ SUKAKTĮ MININT

Atkelta iš 7 psl.

zuitų ordino uždarymo Norvaiša nutraukė ryšius su jezuitais ir įstojo į masonų "Uoliojo lietuvio" ložą.

Tadas Kundzičius (1747-1829), kilęs nuo Pasvalio, dėstė poetiką ir taikomąją matematiką. Išleido Elementarios algebros ir geometrijos paskaitas, prancūzų kalbos gramatiką, kuri buvo plačiai mokyklose vartojama ir daug kartų perspausdinta.

Juozapas Mickevičius (1743-1817), kilęs iš Gardino apskrities, akademijoje dėstė eksperimentinės fizikos kursą. Fizikos matematikos skyriaus dekanas, rektoriaus pavaduotojas. Mokėjo lietuvių kalbą ir kartu su T. Čackiu suteikė žinių apie ją Varšuvos mokslo bičiulių draugijai. Tačiau lietuvių kalbos branginimas jam buvo svietimas, nes ją laikė kaimiečių kalba. Manoma, kad jis buvęs poeto Adomo Mickevičiaus dėdė ir jį studijų metu rėmęs.

Stanislovas Bonifacas Jundzilas (1761-1847), kilęs iš Lydos apskrities, gamtininkas, filosofijos ir teologijos daktaras, profesorius. Įsteigė gamtos istorijos kabinetą, užvedė botanikos sodą. Parašė keletą botanikos ir zoologijos veikalų. Jo nuopelnai ypatingai dideli Lietuvos floros tyrimui.

Zakarijus Nemčevskis (1766-1820), gimęs Vainuto apylinkėje, filosofijos daktaras, studijas gilino Paryžiuje. Susipažinęs su mokslininku C. Malte-Brunu, suteikė jam daug žinių apie lietuvių kalbą, kurias jis panaudojo savo rašomam veikalui. Paryžiaus akademijos mokslo draugijos narys, aukštosios matematikos profesorius Vilniaus universitete. Vėliau fizikos ir matematikos mokslų fakulteto dekanas. Parašė universitetui A. Butkevičiaus Lietuvių kalbos gramatikos įvertinimą.

Architektūra ir menas

Pranciškus Smuglevičius (1745-1807), gimęs Varšuvoje iš tėvų žemaičių, mokėsi Romoje. Jau ankstyvoje jaunystėje pasižymėjo dideliais gabumais. Atvykęs į Vilnių, tapė paviekslus restauruojamai Vilniaus katedrai ir vysk. I. Masalskio rūmams Verkiuose. Jis buvo pirmas įsteigtos Piešimo ir tapybos katedros vadovas Vyriausioje Lietuvos Mokykloje. Sudarė tapybos ir paišybos dėstymo programą.

Laurynas Stuoka-Gucevičius (1753-1798), gimęs Kupiškio apylinkėje, garsus architektas, studijavęs užsienyje — Romoje. Vysk. I. Masalskio globojamas, laikėsi Vokietijoje, Danijoje ir Švedijoje. Studijavo Paryžiuje pas geriausius to meto architektus. Vilniaus universitete dėstė karinę ir civilinę architektūrą. Autorius Vilniaus katedros ir rotušės. Geografijos, geodezijos, topografijos specialistas.

Profesorių įtaka studentams

Kaip matome, daug Vilniaus universiteto žymesnių profesorių buvo lietuvių kilmės, ta-

čiau jie nesireiškė lietuviškam sąjūdį, kaip mes jį suprantame šių dienų prasme. Keista, bet yra neužginčijamas faktas, kad lietuviams studentams daugiausia įtakos padarė svietimaučiai profesoriai. Istorikas J. Lelevelis, palaikęs artimus ryšius su K. Kontrimu, skatino stuentus geriau pažinti lietuvių kalbą, domėtis tautos praeitimi. Istorikas I. Onacevičius ragino lietuvių studentus tyrinėti Lietuvos istoriją, rinkti istorinę medžiagą. Filologas G. Grodekas padarė didelės įtakos S. Daukantui, S. Valiūnui, S. Stanevičiui ir kitiems. Profesorius I. Laboika, domėdamasis Lietuvos senovės paminklais ir jos praeitimi, palaikė artimus ryšius su to meto lietuvių veikėjais. Pagaliau profesoriai I. Danilevičius, J. Jaroševičius ir kiti savo žodžiais ir darbais nuteikė lietuvių studentus domėtis istorine krašto praeitimi, savąja kalba bei literatūra.

Universiteto uždarymas

Vilniaus universitetas, pirmoji aukštoji mokykla, ne tik Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje, bet visoje Rytų Europoje, gražiai išvystęs savo mokslinę veiklą, ją tęsė 253 metus, kol ta veikla 1832 m. caro Nikalojaus aktu buvo nutraukta. Savo veiklos laiotarpy ši aukštoji mokykla buvo vadinama akademija (nuo 1579), vyriausiąja mokykla (1781) ir universitetu (1803), bet tai neturi esminės reikšmės, nes, kaip pradžioje matėme, akademija ir universitetas buvo vartojami sinonimiškai. Universiteto uždarymas buvo didelis nuostolis lietuvių tautai.

I. Medziukas

KANADOS IR JAV V DAINŲ ŠVENTĖS RENGIMO KOMITETAS
(Toronte, Kanadoje)

Sėdi: iš kairės: Kun. A. Simanavičius (religinės dalies vadovas), J. Vingelienė, Verikaitis, muzikinės kom. vadovas; komiteto vicep. L. Skripkutė, Jonas R. Simanavičius, Pasaulio Lietuvių Dienų ir Dainų šventės rengimo kom. pirm.; A. Jankaitienė, bilietų plat. pirm.; muz. St. Gailevičius, R. Celejevskienė, Jucienė; stovi — pirm. eilė: leidinio red. C. Senevičius, St. Prakapas, K. Mileris, muz. J. Govėdas, muz. E. Krikščiūnas, V. Taseckas, V. Aušrotas, Chainauskas; II eilė: V. Dauginis, nakvynių vadovas, J. Karasiejus, koordin., J. Andrulis, sekr., ir dr. V. Kvedaras, koord.

The organizational committee of the 5th Song Festival of Canadian and American Lithuanians, with participants from Australia. The event, attended by many thousands of free-world Lithuanians, took place in Toronto over the 4th of July weekend.

Vincas Kazokas

LEGENDA APIE POETĄ

Tą dieną mokykloje buvo mažiau triukšmo ir krykštavimų. Mat, vakar palaidojome vieną kolegą mokytoją, kuris buvo drauge ir poetas. Mokinių tarpe jis buvo ypač populiarius, nes šalia reiklios ir kartais rūšios pedagogo fizionomijos jo galvą puošė poeto aureolė. Jis jau buvo pagarsėjęs krašte, jo kūryba buvo plačiai nagrinėjama literatūros žurnaluose, o mokiniai, ypač jautresni kūrybiniam žodžiui, tiesiog dievino jį, dėl poeto garbės atleisdami jam daugelį dalykų, kurie ne visada derinosi su mokytojo ir auklėtojo rimtimi. Ir visai mūsų mokyklai buvo visai pagrįstas pasididžiavimas, kad, va, mes savo tarpe turime ne eilinį žmogų, kuris žinomas visame krašte, o drauge su juo ir pati mokykla. Tiesa, dažnai jam kliūdavo priekaištų ir pašaipų, ypač susirinkus mokytojų kambarį, kur būdavo aptariami įvairūs mokyklos gyvenimo nuotykių. Ne kartą direktorius net ir rimtesnius reikalus atlaidžiai išspręsdavo sakydamas: "Et, juk tai poeto darbas."

Bet šandien jo mūsų tarpe nėra. Mokiniai būriuojasi grupelėmis neįprastai rimtais veidais. Mokytojų kambarį irgi jautėsi lyg kas nematomas ir svetimas būtų čia pirma mūsų įstaitais, kurio visi varžėsi ir nedrįso laisviau prasižioti. Geroką pusvalandį prieš pamokas jau buvo susirinkę visi mokytojai tarsi kokiam nepaprastam mokyklos posėdžiui. Direktorius kambario durys buvo pravirios ir matėsi, kad jis kažką skubiai rašo savo darbo bloknote. Staiga jis pasirodė tarpdury.

—O gal kartais sukviesti visus į didžiąją salę ir mūsų mirusį kolegą atitinkamai pagerbti? —kreipėsi direktorius žvilgsniu perbėgdamas visų veidus ir tikėdamasis pritarimo. Tačiau niekas nesiskubino atsiliepti. Net ir kapelionas, kuris ypatingai mėgo įvairias iškilmes ir tas stovėjo susikišęs rankas į sutanos kišenes ir žiūrėjo pro langą, tarsi direktoriaus kreipimasis jo visai neliestų.

—Tai kažin, kad taip staiga? —balso suabejojo fizikos mokytojas Račius. —Siūlyčiau dar kokį mėnesį palaukti. Tada būtų galima surengti galimai iškilmingesnį minėjimą ne tik mokyklai, bet ir visuomenei. Būtume kiek pasirengę...

Račius kalbėjo kiek kimiu, nosiniu balsu ir atrodė tuoj pat po paskutinio žodžio pravirks. Ir niekas nebūtų nustebejęs, jeigu taip ir būtų įvykę. Jis tik pasižiūrėjo į laikrodį pastebėdamas, kad netrukus pasigirs skambutis ir traukė iš lentynos savo klasės žurnalą. Dar keliems palaikant Račiaus mintį, direktorius nesipriešino ir pavedė literatūros mokytojų paruošti minėjimo planą, kuris būsiąs svarstomas mokytojų tarybos posėdyje.

Eidamas į klasę galvojau, kaip pravesti pamoką, bet vos tik peržengus slenkstį reikalai visai kitap susiklostė. Po patikrinimo užvožiau žurnalą ir pradėjau kalbėti apie Donelaitį bandydamas pabrėžti jo aktualumą bei reikšmę ir šiandieninei mūsų literatūrai. Staiga viena mergaitė nutraukė mano kalbą pakeldama ranką.

—Pone mokytojau, vakar laidojant mū-

sų mirusį mokytoją N. jūs savo kalboje prie jo kapo pabrėžėte, kad poetai nemiršta. Ką jūs norėjote tuo pasakyti?

—Tą patį, ką ir vakar pasakiau—poetai nemiršta. Žinoma, kiekvienas poetas yra ir žmogus ir jis neišvengiamai miršta kaip žmogus, bet jis kaip poetas ir toliau lieka mūsų tarpe savo kūrybiniame žodyje gyvas ir nemarus. Žiūrėkit,—sakiau,—Donelaitis ir po šimtų metų taip gyvai ir vaizdžiai į mus prabyla, kaip jis kalbėjo savo parapijiečiams iš sakyklos. Homeras ir po dviejų tūkstančių metų toks pats sodrus ir šviežias, kaip kad anais laikais, kada jis vaikščiojo po senąją Graikiją, gėrė vyną ir deklamavo savo eiles miesto aikštėse. Ne, ne, poetas nemiršta! Mirtis jam tik nutraukia jo kūrybinę galią, bet tai, ką jis turėjo sukūręs, jokia mirtis negali numarinti. Pažiūrėkime tik į savuosius: Maijonis. Jis numirė ir kaip žmogus, ir kaip kunigas, ir kaip profesorius, tačiau kaip poetas jis išliko toks pat aktualus ir nepasenęs iki dabar. Tokių pavyzdžių galima priskaičiuoti šimtus tik pasidairius pasavuosius ir svetimuosius. Rodos, didelė figūra gyvenime yra vyskupas. Lietuvių tauta turėjo jų visą eilę, tačiau kiek iš jų tebeturime savo tarpe—tik du: vysk. Valančių ir vysk. Baranauską. Už tai, kad jie buvo poetai. Juos skaitome, juos deklamuojame, juos turime visą laiką savo tarpe...

Kalbėjau kiek iškilmingai galvodamas drauge ir apie kitus meninikus, kurie savo meto galiūnams kūrė paminklinius antkapius, tačiau per laiką tie sukurtieji paminklai liudija pačius jų kūrėjus, bet ne tuos, kieno atminimui jie buvo skirti. Klasėje buvo tylu. Net ir nenuraminami padaužos šį kartą nečežino popieriais. Aš pasižiūrėjau pro langą, Rytmečio saulė sklaistėsi lengvais debesėliais. Ant telefono vielų švilpavo varnėnai.

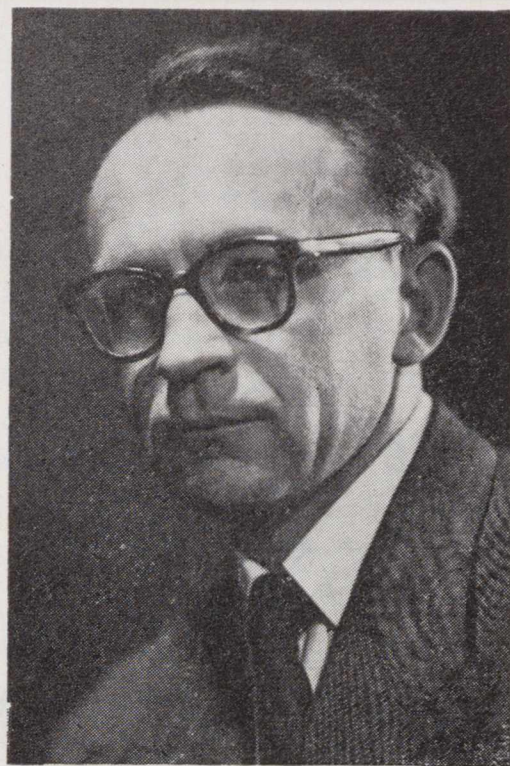
—Pone mokytojau...

Klasėje nedrąsiai pakilo viena ranka.

—Gera mums šandien kalbėti apie poeto nemirtingumą, kai viskas užrašyta ir kiekvieną žodį galima paskleisti nesuskaitomais kiekiais. Todėl mes juos ir žinome. Tačiau kodėl neminime tų poetų, dar iš to laiko, kai nebuvo rašto? O gal tada ir poetų nebuvo?

Mergaitė atsisėdo nukaitusi. Aš pasižiūrėjau į laikrodį—pamoka jau buvo įpusėjusi. Ryžiausi ją pašvesti bendram pokalbiui neliečiant einamojo dalyko.

—Taip, klausimas visai vietoje. Iš tiesų, poetų buvo visais laikais, kaip ir šandien. Kiti teigia, kad tik poetai sukūrė kalbą ir išmokę žmones kalbėti. Aš būčiau linkęs tam pritarti. Meninis daigas žmogaus širdyje jau buvo prasikalęs greičiausia dar tai laikais, kada žmogus kovėsi nuogomis rankomis su plėšraisiais žvėrimis. Jo pergalės šūkšniai virto daina, o pralaimėjimai raudomis. Poetai į tuos šūkšnius sudėjo žodžius, muzikai juos apvilko melodija. Juk tokios liaudies dainos siekia tolimus priešistorinius laikus, o jas turėjo kas nors sukurti. Gaila, į jas to meto poetai neįpynė savo vardų, todėl jie ir liko nežinomi, tačiau nors ir bevardžiai bet gyvi savo dainose. Bet gi mes patys pabandykime persikelti į anuos laikus, sakykimme, legendarinius ar pasakos laikus, kada viskas vyko šioje tikrovėje: dievai santykiavo su žmonėmis kaip turgu-

VINCAS KAZOKAS,
poetas, rašytojas ir redaktorius, redaguoja
Australijos lietuvių savaitraštį "Mūsų Pastogę", išleidęs poezijos rinkinį "Sapnų pėdomis", 1953.

—Editor and writer V. Kazokas, who is also the author of a collection of poems in Lithuanian "In the Footsteps of Dreams".

je, o žmonės draugavo su dvasiomis ir net mirtimi, kaip kaimynas su kaimynu. Ir taip atsitiko, kad išsiskyrė vienas, pamėgęs kurti dainas ir vaizdingai pasakoti apie įvairius to meto žygius. Jis mielai buvo laukiamas ir kviečiamas žmonių susibūrimuose, dievų vaišėse, kur jis pasakodavo arba dainuodavo fantastiškus nuotykius ir visi jam tikėjo. Žmonės pamėgo jo dainas ir patys pradėjo dainuoti. Ir taip vieną kartą bendroje dievų ir žmonių puotoje jis susipažino su mirtimi. Mirtis jam nepasirodė tokia baugi, kaip mes kad šien die vaizduojamės. Jiedu net labai artimai susidraugavo. Jinai poetui apreiškė, kad jam belikę labai trumpai gyventi, nes toksai esąs jam lemtas likimas, ir ji turėsianti jį nuskinti pačiame gražume, kaip vos pražydušį lankoje rasotą žiedą. Priėmė poetas mirties žodžius kaip neatšaukiamą sprendimą ir nuo tos valandos jis panūdo dainuoti apie stebuklingą gyvenimo grožį, apie jo praeinamumą. Įsiklausę netgi dievai pasidarė pavydūs žmogui, kad šis savo laikinume laimi amžinybę. O poetas vis dainavo žadindamas klausytojų dvasioje kūrybinę galią, kuri patvaresnė už akmenį...

Ir kai atėjo likimo skirtoji valanda, pats poetas, susiradęs mirtį, jai ir sako: "Štai, aš pasiduodu tavo valiai. Atlik savo pareigą."

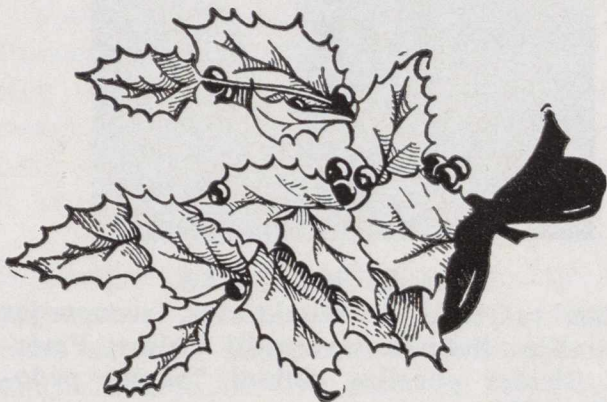
Bet mirtis, liūdnai atsakiusi:

—Taip, tavo valanda išmušė, bet kas iš to? Tu įveikei mane: kas, kad tau aš nukirpsiu gyvybę, kaip kad visiems mirtin-giesiems, bet vis tiek tu palieki gyventi savo dainose, savo žodžiuose, savo kūryboj, palieki gyvas tuose, kurie kartos tavo žodžius, dainuos tavo dainas, skleis ir plėtos tavo mintis. —Mirtis pakėlė savo išdžiūvusią ranką, ir poetas su lengva šypseną veide nulenkę galvą...

Nutilęs valandėlę galvojau, kokiais žodžiais užbaigti šį pasakojimą. Mano mintis nutraukė skambutis pertraukai. Permečiau akimis kaip užburta klasė, kuri ir po skambučio nerodė sujudimo. Netardamas žodžio pasiėmiau žurnalą ir pasukau durų link.

—Ačiū, pone mokytojau, — tarpduryje pasivijo mane vienos mokinės žodžiai.

MEILĖ BE SĄLYGŲ

Likimo rankose

Savo dieną išskaičiau iš knygų, 14
Savo vakaro — nesusitikt bandau....
Savo džiaugsmą, tartum porą figų
Nurašytų nelaiku, radau

Perbridau šaltos nakties sidabrą
Nesusiukavusi, basa
Ir, kalbėdama aušrų abrakadabrą,
Ryto rankose drebu visa

Ryto ragana nusinešė likimą,
Pilną pralaimėjimų skaudžių —
Maratono žingsniais dundantį lėkimą
Ausyse (net užsimerkusi) girdžiu!

Prašymas

Berniuk, primerkim vieną akį
Ir pažiūrėkim iš kairės —
Kokie žiedai iš Nagasaki
Man prie krūtinės sužerės!

Berniuk, primerkim akį kitą, —
Iš dešinės kokia liepsna,
Kokiais žaibais bus išrašyta
Naktis, svajonių kupina

Berniuk, abi akis užmerkim
Ir nežiūrėkime abu,
Kur tropikai ir kur antarktė,
Ir neklausyk, ką aš kalbu!

Jeigu...

Jeigu tai ne meilė, kas
Man supančiojo rankas?

Jeigu tai ne meilė, ko
Taip man spaudžia tas triko?....

Jeigu tai ne meilė, kam
Man sakai: "Be calm be calm"

Jeigu tai ne meilė, ką
Reiškia mano ta šneka

Tuščiažodė tuščiamė
Tuščiamiausiam niekame!?

Mėnulis nieko man nerodo
Nei nuostabaus, nei malonaus,
Mėnulis tartum vyšnių sodo
Balta vyšnia sapnuos ir snaus,

Ir eis per žemę vyšnių sapnas
Žydrai žydėdamas už du,
Ir mūsų meilės žodžiai kvapnūs
Nuo to žydėjimo uždus.

Pavėluotas sukilimas

Ir einame Margot Fontaine žingsniu, ir pėdos
Dienon įmintos, tirpsta, tartum terra-cotta,
Ir saulė, už akiračio nusėdus,
Vėl užteka, per juodanakt ieškota.

Ir gaudom, rodos, laimę, rods, likimą,
Lyg paukštę tirpstančią — it sniego gniūžtė ji
/ balta, —

Išleidžiam baimę iš akių, o siela ima
Ir įsipainioja pavasarinian coup d'etat!

Ir numetame nuo krūtinės ledo lavą,
Ir ima aistros virt ir astros žirt po krūtine
Ir šaukia dangūs: — Pavėlavo!.... Pavėlavo!....
Ir šaukia žemė: — Ne! Ne, ne!....

Be sąlygų

Už tavo žodį — duosiu šimtą,
Už tavo šypsnį — du šimtus,
Už tavo meilę, jeigu imtum, —
Visus gyvenimo metus.

Už tavo juoką — duočiau žiedą,
Nevystantį, kaip fiber-glass,
Už tavo ašarą, kur rieda
Per poakių raukšles galias,

Savu juoku tave aš guosčiau,
Savųjų ašarų srove
Tavąsias nuo veidų nušluosčius,
Visa pavirsčiau į tave.

YRA IR TAI, KAS NIEKAD
NEPRAEINA

— Tu ir vėl atėjai! Ada, tu ir vėl....

— Atėjau, — sakai. Ir tavo veidas spindi
ilgesio skausmu.

— Ada, — tiesiu rankas, ir tu išeini. Ta-
čiau aš tave dar vis tebematau.

Mąstau ir jaučiu — tu sugrįžai į mano
mintis ir sielą ir giedra šviesa nutvieskei pra-
bėgusias mūsų laimės dienas, kurios jau nie-
kad nebegrįš.

Žiūriu ir matau šviesius tavo plaukus ir
dangaus skliauto mėlynumo tavo akis. Ir
mano sieloje atsiskleidžia žydintis linų lau-
kas. Girdžiu ir tavo žodžius pro pavasario
vėjo šiurenimą mėlynose žiedų bangose.

— Ada, sakyk, ar tu tebeatsimeni?

Tai buvo paskutinį mūsų susitikimo vakarą.
Ir tavo tėviškėje. O gal tu seniai jau visa tai
užmiršai? Stovėjome tada ant tvenkinio tilte-
lio ir atsirėmę į turėklus žiūrėjome į tylų ir
nei kiek nesujudantį vandenį.

O koks jis buvo tyras! Visas dangaus
skliautas skendo jo gelmėse, kuriose matėme
ir save. Ir niekad niekad mes nebuvome taip
arti vienas antro, kaip tada — tose žydrOSE
tolumose.

Tą valandą matau ir dabar. Ji sugrįžo, ir
visa jaučiu ir girdžiu. Girdžiu ir to vakaro
tylą, kuri atsiskleidžia mėlyno laumės žirge-
lio sparnų dūzgimu ir švelniu, lyg snaudžian-
tis pievų vėjas — šiurenimu.

Jį ir matau — apsvaigęs žydinčio pavasario
džiaugsmu, skraido akimirkams nusileisda-
mas ant virš vandens palinkusio ajaro ir tuoj
vėl pakildamas.

Paskui jis paliečia savo sparnais vandens
paviršių, ir visa - visa ta žydruma išnyksta.
Ir mes išsigastame, pažiūrime vienas į antrą,
ir tylime.

— Kodėl visa tai taip greitai praeina? —
sakai tu.

— Kas?

— Visa, Romai.... Visa, kas gražu, — ir
šluostaisi ašaras nusigręžusi, kad aš jų ne-
matyčiau.

Bet man tai nepraėjo. Niekad ir niekas ne-
praėjo — nei tu, nei tie tavo žodžiai, kuri uos
girdžiu dabar — artėdamas prie tavo tėviškės.

Išeinu iš miško ir užlipu ant kalnelio. Nuo
jo matau — tavo tėviškės beržas, iškilęs raus-
vai melsvame saulėlydžio horizonte. Artėju
prie jo ir jau girdžiu — mano sieloje atgyja
to vakaro garsai, atsiskleidžia į tylos dvasia,
kurioje buvome tada paskendę.

Prieinu ir virpančia ranka paliečiu jo žie-
vę. Užsimerkiu ir juntų — mes ir vėl, rodos,

sėdime po juo. Girdžiu ir tavo žodžius. Tu sakai:

— Jis gyvas, — ir atsiremi galva į baltą jo kamieną.

— Gyvas?

— Pridėk galvą. Girdi, kaip jis visas virpa? Atrodo, kažkoks amžinas skambėjimas kyla iš žemės ir aidi į aukštumas. Ar ne?

— Ne.

— Ne? Tu nieko negirdi?

— Nieko.

— Tu nemoki klausyt, — sakai ir mano galvą priglaudi prie savo krūtinės.

Abu valandėlę tylime. O paskui tu vėl:

— O dabar?

— Dabar girdžiu, sakau ir žiūriu į tavo lūpas. Jos artėja, ir aš pradedu drebėti....

O, Ada, koks noras buvo tada apkabinti ir pabučiuoti niekad neužmirštamą pabučiavimą. Bet aš nepabučiavau. Nei tada, nei niekad. Ir paskui visą laiką gailėjausi. Sakyk, ar gi galima mylėti ir niekad nepabučiuoti?

— — — — —

Nusileidžia saulė, ir mane pasitinka ilgesingos vakaro sutemos, užliejančios žemę tyla ir ramybe. Tačiau mano sieloje neramu. Einu, ir mano žingsniai vis lėtėja. Jaučiu — mane apima nerimas ir baimė. Rodos, ateisiu ir nieko nerasiu. Nieko, tik tavo žodžiai sugriš iš Sibiro tolumų ir giliu praradim skausmu suaidės mano būties gelmėse.

Kelias į kiemą. Užmirštas ir sustojęs. Niekas juo neatvažiuoja ir niekas neišvažiuoja. Niekas ir niekad neateina. Sulėtinęs žingsnius ir beveik nejudėdamas, kaip šešėlis įslenku pro vartus, sustoju ir klausau.

Kieme tylu ir tuščia. Ir visa paskendę artėjančios nakties sutemoje, kuriose pasigirsta sielą užliejantis praėjusio pavasario aidėjimas. Atsiskleidžia liūliuojantis linų laukas ir bičių dūzgesys žydinčiame sode.

Matau ir tave, Ada. Rodos, net ir girdžiu — atsidaro pirkios durys, ir tu išeini ir šypsaisi. Tavo veidai kiek užraudę. Žinau, tu niekad nebuvai drąsi. Ir tavo giedros mėlynos akys kartais suvirpėdavo išgąščio dulkelėmis.

Įsižiūriu ir matau — šulinys. O netoli jo — maža ir prie žemės prisiglaudusi pirkelė. Atsimeni, ją iš sudegusių namų plytų pastatė tavo tėtis. Pastatė labai skubėdamas, kad būtų kur gyventi tau, tavo motinai — visiems. Ir paskui tavęs su giliu skausmo ilgesiu laukė.

Rodos, dabar ir ji matau: išeina pro vartus, atsistoja ir žiūri į kelią, kuriuo tave išvežė. Ir laukia sugrįžtant. Žino, gerai žino, kad nebegrįši, bet vistiek laukia. Ir gal jau mato — tu pareini. Ir tiesia pasiilgusias savo rankas ir verkia iš džiaugsmo.

Bet tavęs jis nesulaukė. Niekad, niekad nesulaukė. Ir pats išėjo su amžino ilgesio skausmu nutilusiam veide. Su skausmu, kurį dabar juntų sutemų tyloje, aidinčioje

negrįžtančiais jo žingsniais.

Pirkelės langas nušvinta gelsva šviesa, bėgančia per kiemą. Jos taku einu prie durų. Nesibeldžiu, o tik nedrąsiai jas paliečiu savo drebančiais pirštais.

Durys atsidaro. Jų angoje — tavo motina. Jos veidas tylus, susikaupęs ir kenčiantis.

— Aš taip vėlai, — teisinuosi.

— Ar tai tu čia, Romai?

— Aš.

— Gerai, kad prašnekėjai. Būčiau nei nepažinusi.

— Jau tamsu.

— Tos mano akys, sūneli. Jau gerai neprimatau. Nuo ašarų. Tik vienas Dievas žino, kiek aš priverkiu, — šluostosi ji akis ir veidą. — Nuo tos dienos, kai Adeliutę išvežė, tik verkiu ir verkiu. O paskui dar ir tėvo mirtis. Užsik, nors pasilsėsi.

Žengiu per slenkstį ir sustoju. Visa pirkelė skęsta šešėliuose, judančiuose vaškinės žvakės šviesoje. Pajuntu šiltą medaus kvapą, ir mano sieloje atsiskleidžia žydintis sodas, dūzgiantis bitėmis. O jame matau ir tave, Ada, — tavo mėlynas akis ir pavasariu šviečiantį tavo veidą.

Einu arčiau, prie stalo. Ant jo tavo nuotrauka, judanti lengvai plazdančioje žvakės ir žiūrinti liūdnu, ilgesingu žvilgsniu. O, Ada, kodėl visada iš tavo akių ir veido kilo ir skleidėsi nenutylančios liūdesio melodijos?

Kalbėti per sunku. Ir aš tyliu, stoviu ir žiūriu į nesugrįžtančių dienų tolumą.

— Kai viskas degė, ją išnešiau, — kalba tarsi kapinėse tavo motina ir sudžiūvusią ranką glosto fotografiją. — Daugiau nieko ir neturiu, tik ją. Ir visada, kai tik atsikeliu, ateinu prie jos, atsistoju ir žiūriu, žiūriu, kol akys pavargsta. Dar vasarą, pavasarį, kai šilta, išeinu kur į laukus ir kiek apsiraminu. O žiemą, kai užšina šalčiai, tai nežinau nei kas su manim darosi. Niekur vietos nerandu. Kad nors naktį galėčiau pasilsėti. Bet negaliu — tik sudėsiu akis ir tuoj vėl išbundu ir viską matau. Bet gal tu, sūneli, alkanas?

— Ne.

— Tai nors atsisėsk. Pavargai. Šitiek kelio pėsčiam. O gal dviračiu atvažiavai?

— Pėsčias.

Tyla. Ilga ir kupina skausmo. Žiūriu į tavo motinos veidą. Ir girdžiu — jos žodžiai, tarsi ataidi iš tolumų ir drauge kyla iš jos sielos gelmių:

— Kai rudenį pradeda šalti ir vėjai staugti už langų, tai ją, savo Adeliutę, rodos, ir girdžiu dejuojant. Ir matau visą sušalusią ir drebančią. O vieną naktį dar nei nemiegojau, tik taip akis sudėjusi gulėjau ir snaudžiau. Žiūriu — ji ateina, atsistoja prie lovos ir sako:

— Mama, man šalta!

— Adeliute, ar tu čia? Dukrele, mano, — sakau ir atsėdu lovoje. O ji išeina pro duris ir išeina. O paskui kad aš nors kiek galėčiau

užmigti, kad nors kiek pasilsėti. Tik sudėsiu akis — ir tuoj viską matau: ir kaip apsirengusi, ir kokia suknele, ir kokiais bateliais. Viską, o viską taip, kaip ją išvežė. Ir tie jos žodžiai “Mama, man šalta”, kad nors kada būtų išėję iš mano širdies. Kur tik einu, ką tik darau, vis juos girdžiu ir girdžiu, — šluostosi ašaras ir nutyla.

Tyliu ir aš, žiūrėdamas į žvakės šviesoje atgijusį tavo veidą.

— Nuo tos nakties visada, eidama gulti, uždegu žvakę ir padedu prie jos, kad nors kapuose jai būtų šilčiau. Ir kad... — nebailgia tavo motina.

— Ji gyva.

— Kad būtų gyva, neateitų, nesiskųstų. Ir nesakytų, kad šalta. Netrukus po to gavau ir laišką. Rašė jos klasės draugė Birutė. Jos abi buvo toje pačioje vietoje. Rado ją, Adeliutę, sniege sušalusią tą pačią naktį, kai ji man taip prisikapnavo — atėjo ir skundėsi.

— — — — —

Išeinu iš pirkelės. O paskui — pro vartus, tuščius ir paskendusius skausme. Pakelėje beržas. Sustoju prie jo ir klausau. Ir jis man atrodo gyvas — girdžiu, kaip ir tada, tą vakarą, — jo kamienas dūzgia iš žemės kylančiais virpesiais.

Nueinu ant juoduojančio tvenkinio tiltelio. Jis sudunda, ir aš išgirstu traukinio, kuriuo tave išvežė, ratų dundesį, juodą, gūdų ir perveriantį mano būties gelmes. Jame, tame vidurnakčių tylos dundesy, išgirstu ir žodžius.

Tavo, Ada, žodžius. Jie tą vakarą išaidėjo iš tavo sielos, ir tu man juos kartojai. Jų aš nepamiršau. Girdžiu juos ir dabar:

Drugelis palietė sparnu

Tylų vandens paviršių,

Ir žydruma išnyko — — —

Gal tau — tai nieko?

Bet aš dienom tom gyvenu

Ir jų jau niekad nepamiršiu....

Ir vėl užlipu ant kalnelio. Nuo jo matau — juoduojanti ir prie žemės prisiglaudusi pirkelė. Ji — tarsi skausmas, iškilęs iš žemės galmių ir vaškinės žvakės šviesa virpantis vidurnakčių tyloje.

Jame matau ir tave. Ir kalbu savo mintimis ir siela: Yra ir tai, kas niekad nepraeina.

ISIGYKITE ALGIRDO GUSTAIČIO KNYGUTES

“200.000.000 AND LITHUANIA”, anglų k.,
II-ji laida, kaina \$1.50

“LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA”,
tinka visiems, 80 iliustracijų. Kaina \$2.50
“ALGIS TRAKYS IR TAKSIUKAS ŠLEI-
VYS”, II dalis, iliustr., vaikams. \$2.00
Išleido ir platina “Lietuvių Dienų” knygų
leidykla

Nekrologas

Dailininkui Jonui Rimšai

Nulenkime galvas, draugai, dar vienas gyvenimas užgeso....
Kaip žvaigždė krūntelėjus krisdavo mėlynam tėvynės danguje
ir nuriedėdavo į naktį....

Ši žvaigždė krito svetimoj svečioj šaly
ir ištirpo Ramaus okeano vandenuos.
Žmogus, kuris klajojo po platųjį pasaulį,
ir savo palaikais priklauso plačių krantų bangoms.
Nulenkim galvas, nes jo kūrybos siela liko su mumis.

Jonas Rimša. Žmogus - kūrėjas. Menininkas pačia giliausia prasme.
Tai ne iš tų žmonių, kur tiktai gimė, gyveno, mirė.
Žvaigždėlė užsidegus Aukštaitijoje, Svedasuos,
išaugo į prasmingą žiburį,
pribarsčiusį šviesos įvairių kraštų meno pasauliuos
ir vis išlikusį lietuvišku žiburėliu,
kuris dar troško grįžt tėvynėn

Jo mokslo kelias? — Kaunas, Charkovas ir Viena.
Paskui — Paryžius, Brazilija ir Argentina,
Bolivijos folkloras, inkų menas,
Tahiti — žemės rojus, kur įkvėpimo buvo daug
Galiausiai — Santa Monika, Kalifornija....

Jis mokėsi ir vargo, iškentėjo žmogišką neturtą,
neteisybes ir slegiantį materijos pasaulį,
bet liko nepaveiktas, neparbloktas ir nenuviltas.
Išliko tvirtas nusistatymuos, ištikimas meno meilei
ir geras draugas tiems, kurie vien meno idealui gimė.

Jis kartą buvo atmestas profesoriaus,
kai neturėjo pinigų užsimokėt už pamokas
Ir pyktis jo pavirto į gražiausią žmogišką dorybę:
liko jis kantrus ir pilnas paslaugų
daugybei savo pasekėjų ir mokinių.
Ir — iš neturtingų niekadės neimdavo nė cento

Iš jo studijų, jo vedamų akademijų ir meno mokyklų
išėjo daugelis vertingų dailininkų,
tvirčiausiai pasiruošusių meno kūrimo pašaukimui.
Kaip Jono Rimšos kūriniai įvairių pasaulio muziejų sienose
ir daugelio kolekcionierių kambariuos
byloja ape įkvėptą ir darbštų meno žmogų,
taip ir jo šimtai, gal tūkstančiai, dėkingų mokinių
dar tęsia nuosavus kelius į meno grožį,
dėkingi mokytojui Rimšai už gaires, už patarimus,
už pavėdėjimą į grožio paslaptis.

Koks buvo tai žmogus? — Amžiną atilsį Jonas Rimša?
Nereikėjo ilgų metų pažinties, kad jį pamiltum,
gerbtum ir juo stebėtumeis.
Tai buvo grynas menininkas,
gamtos ir žmogaus grožio mylėtojas,
tai buvo džiugesio ieškotojas
skaidriame žody, sąmojuj, vaikiškam juoke,
linksmam tikrų draugų pasikalbėjime,
vandens bangoj, paprastame miškų ar dykumos kampely

Jonas Rimša

Motina su kūdikiu, aliejus
Mother and child, oil

Rimša daug skaitė laisvu nuo tapybos laiku.
Skaitė ne vien meno knygas.
Domėjosi jis geologija, astronomijos ir archeologijos dalykais,
kelionių aprašymais ir filosofija ir kitais rimtų autorių veikalais.
Draugystei rinkosi inteligentingus, dvasios žmones.
O žmogum — savo kūrybai — jis domėjosi paprastu, primityviu,
arčiausiu prie gamtos, ieškodamas jo sieloj,
civilizacijos nesugadintoj ir nesutepto, —
tikrojo grožio atspindžių.
Užtat — Brazilijos džiunglės, Argentinos prerijos, miškai,
užtat Bolivijos kaimeliai, kur dar senųjų inkų pėdsakai beglūdi,
užtat ir dykuma už Santa Barbaros jį guodė,
jį džiugino kaip vaiką, jį įkvėpė, paskatino tapyt spalvingus,
ritmiškus kaip muzika, banguojančių spalvų paveikslus.

Keliavo dailininkas daug, tartum ieškodamas pasauly grožio rojaus,
tartum vidinio savo nerimo vis traukiamas tolyn, tolyn
Bet Rimša niekadės neužmiršo, kad jis lietuvis.
Kiekvienos jo parodos skelbimuose ir kataloguose
kilmė jo buvo užrašyta: Lietuvis, Lituano, Lithuanian
Ir ant visų paveikslų užrašyta "Rimša" — net š su ženkleliu viršuj
Tai tautinės savigarbos parodymas.
Užtat nenuostabu, kad jau pačiam gyvenimo saulėleidy
jis panorėjo, — jei negrįžt pačiam,
tai sugrąžinti likusius paveikslus į tėvynę.
"Dirbsiu tik Lietuvai!" — jis čia sakydavo.

Jonas Rimša

Kūmutės, aliejus
Gossips, oil

Girdėjau, kaip telefonu jam siūlė neseniai gan aukštą kainą už vieną jo paskutiniųjų kūrinių.
Atsakė Rimša: "Ne! Tai — Lietuvai! Už jokią kainą neparduodu"
Draugai jo baiminos, kad apie trisdešimt vertingų jo paveikslų, padovanotų Vilniaus ir Kauno muziejams, nepatektų gobšiams Maskvos tarnams, — Rimša nė kiek tuo nesirūpino.
Nes politiškai — jis buvo kūdikis.
Jam Lietuvos okupacija nelabai suprantama, jis nežinojo partijų, tik vieną, tik vienintelę partiją ir jo organizaciją, kuriai visą gyvenimą ištikimai priklausė, — menininkų! Žinojo individo — menininko vienišumą ir nuoširdžią draugystę su mokiniais ir jo paveikslų rinkėjais

Rimša buvo grynas menininkas, dailei gimęs ir su dailės ilgesiu numiręs
Kai jau sunkiai sirgo, dar svajodavo O gal? —
O gal dar sustiprės, gal, kad ir stumdomame vežimėly sėdėdamas, galės tapyti? Bet — tai tik svajonė!

Buvo jis labai inteligentiškas, protingas, realus: žinojo, kad jau piešti nebeteks.
Užtat dažnai sėdėdamas tiktai žiūrėdavo į molbertą
Kartą pasakė: "Matau aš ten dar nenutapytus mano paveikslus"
Ir liūdnai susijuokė. Jis giedro sąmojaus turėjo iki pat mirties.
Rimša mylėjo viso pasaulio grožį, jis išklaajo daug šalių, ilgus metus nebuvo Lietuvos ir matęs, o nenustojo krašto gimtojo mylėt. Ir testamentu likusius paveikslus paliko tik Lietuvai.

Net ir savo molbertą, dažus ir teptukus paskyrė lietuvaitei, kuri juos, kurdama paveikslus, panaudos.

Jono Rimšos tapyba? Dailės mylėtojos žodžiu:
Ekspresyvi jausmų gama, dekoratyvūs ryškių spalvų kontrastai
Jo paveiksluos trykšta gyva, graži, nesugadinta primityvi gamta ir gaivalinga žmogaus prigimtis; dažnai — drauge gamtos ir paprasto žmogaus darbų, džiaugsmo, jo lėto judesio pasaulio grožis.
Paveikslų temos? Mergaitė su citrinom, Tamurė — Tahiti meilės šokis, inkų folkloro trupiniai, motinystė, švelnių mergaičių veidai, ilgais lygiais plaukais, liūdesiu dvelkiančia šypsena, tačiau grakščiuose kūnuose daug paslėpto džiaugsmo, magnolijos — didžiulės, skaisčios, lyg jauni veidai, ir džiunglės, ir vaisių nešėjai, trobelė miške, vėl — liūdnas veidas, pala di plaukai, Tahičio grakštūs žmonės, viršum jų — nusvirę platūs atogrąžiniai lapai
Natūraliausi natūrmortai
Gamta, žmogus, buveinė jo gamtoj, primityvaus gamtos žmogaus kuklumas, gracija ir paslėpta aistra. Nedaug abstraktinių paveikslų. — Rimša jautė gyvenimą, pažino, mylėjo paprastą, materijų nesugadintą žmogų ir piešė tikrus gyvenimo vaizdus ir tikrus žmonių veidus, kūnus, tikrą, jam pažįstamą, idomų žmogų.

O pats dailininkas? — Irgi paprastas, nuoširdus, optimistiškas, kartais — beveik vaikiškai linksmas, pasiilgęs gamtos.
Jis niekad neturėjo savo namų, automobilį, nei banke sąskaitų.
Mirė — neturtingas materijos prasme.
O paliko didžius meno turtus pasauliui. Gyvenimo gale nemažai savos kūrybos dovanojo Lietuvai; tikėkim, kad okupantai neatims.

Gegužės tryliką, tikriausiai, virš Svedasų mėlynam nakties dangų šviesi žvaigždėlė krūptelėjo ir nukritus užgeso
Mirė didelio talento aukštaitis, išklydęs svetur.
Jo darbai, jo siela šviečia pasauliui, šviečia Lietuvai. Draugai, nulenkime galvas

ALĖ RŪTA

Dailininkas Jonas Rimša, pirmą kartą atvykęs į Los Angeles, su LD žurnalo darbuotojais. Iš kairės: B. Skirienė, A. Milukas, anglų k. redaktorius, dail. Jonas Rimša, D. Mackialienė, Bern. Brazdžionis; stovi J. Andrius ir O. Andriuvienė ir Antanas Skirius, LD žurnalo leidėjas.

J. Rimša at Lithuanian Days, 1972. In the early 1970's, Jonas Rimša came to California. This was his last post-Tahiti and Latin American period. (See L.D. of Oct., 1972: LIFE DEDICATED TO ART.) He died in Santa Monica on May 13, 1978. His final dedication was his art to Lithuania, his ashes to the vast Pacific.

IŠ VORKUTOS Į CHICAGĄ

Lietuvis Aleksandras Skopus, aštuonerius metus (1946-1954) išvergavęs Vorkutoje, gegužės 10 d. atskrido į Chicago, pas savo šeimą, kurios nebuvo matęs 34 metus.

Besistengiant gauti jam vizą atvažiuoti, daug pasidarbavo M. Rudienė, Balfo pirminkė. Ji gegužės 24 d. buvo sušaukusi laikraštininkus susitikti su A. Skopu. Jis jau turi 80 metų, bet dar energingas ir guvus. Tik, ne sykį komunistų muštas, turi silpnę klausą ir ligistas kojas. Užėjimą į JAV ambasadą Maskvoje buvo kruvinai sumuštas, tik civiliai rusai jam padėjo atsigauti ir pasiekti Vilnių.

Susirinkusiems laikraštininkams jis atmintinai padeklamavo savo Vorkutoje sukurtą eilėraštį, kur sakoma, kad — Vargai mane slepia, iki pasenau Likime, nuimki retežius nuo manęs Per ašaras nebematau tako.

Pasakojo, kad jų dažnai mintis Vorkutoje buvo: Dieve, kada aš galėsiu duonos privalgyti sočiai

Lietuvių su juo buvo apie 300. Buvo laikomi barakuose po 100 žmonių. Kasė anglius, dirbo prie statybų, gyvenami pusbadžiu. Vorkutoje daugiausia buvo pačių rusų, priešikų komunistų priespaudai. Kaliniai, paskirti prižiūrėti šunis, nuo jų vogė mėsą ir taip gynėsi nuo bado. Ėdė blakės. Buvo tokių, kad nepakeldami sunkių darbų ir sąlygų, ranką nusikirto. Blogiausia buvo tiems, kurie turėjo auksinius dantis. Nekartą tokius būdavo švirkštu užmigdo, duoda kur piūvį — neva operacijos ženklui ir, numarinę, išlupa aukso dantis, kuo pasinaudodavo pareigūnai.

Vežant į Vorkutą, buvo savaitę be valgio. Išlipus iš traukinio, reikėjo valandas klūpoti sniege, kol suvaro į sunkvežinius paskirstymui. Iš karto dirbdavo po 12 valandų per parą. Po Stalino ir Berijos mirties sąlygos

Los Angeles Dramos Sambūrio nariai gastroliu metu Detroite, kur šių metų gegužės mėn. 20-21 dienomis suvaidino B. Pūkelevičiūtės "Palikimą" ir Vytauto Alanto "Saulėgražų salą"; aplankė Wayne universitete lietuvių kambarį. Kambario projekto paruošėjai yra architektai Jonas ir Rimas Mulokai iš Los Angeles. — Sėdi iš kairės: rež. D. Mackialienė, I. Tumienė, E. Dovydaitienė, Wayne unto darbuotoja k-to sekr. Stefanija Kaunelienė;

stovi: inž. J. Mikaila, kambario įrengimo k-to pirm., V. Jatulienė, dail. Jonynas iš N. Y., V. Dovydaitis, D. Barauskaitė, ir detroitieškis Vincas Tamošiūnas, k-to vicepirmininkas.

Foto: Kazys Sragauskas

During guest performance in Detroit, members of the Dramatic Society of Los Angeles dropped in to see the Lithuanian Chamber of Wayne University.

pagėrėjo. A. Skopui iš 20 metų bausmė buvo perpus sumažinta.

Pasakojo, kad Vilniuje gal netoli pusės gyventojų yra rusai.

Dabar jis gyvena su žmona Ciceroje. JAV-bėse yra trys jo dukterys ir du sūnūs.

Balfas šio susitikimo proga jam, jo šeimai ir laikraštininkams surengė vaišes, ypač, kad tai buvo pirmas priėmimas naujose Balfo patalpose, 2558 W. 69 St., Chicago, Ill.

J. Pr.

Nuotraukoje: Iš Saulėgražų Salos I-jo veiksmo iš kairės: Saulius Stančikas, Danutė Barauskaitė, Vincas Dovydaitis, Saulius Matas ir Rimantas Žukas.

Scene from Act I of the comedy "Sunflower Island," written by the noted Lithuanian author-publicist Vytautas Alantas. Direct-

ed by Dalila Mackialiene, the play was staged at the Los Angeles Thomas King Starr high school auditorium on April 24.

Foto Povilas Jasiukonis

RECENZIJOS

ATSKAMBANTI PRAEITIS

Jurgis Gliauda

Poetas Feliksas Breimeris išleido antrą ir papildytą laidą savo eilėraščių rinkinio "Skambantis laikas". Ši 70 puslapių knygutė su bereikšmiu dail. A. Korsakaitės-Sutkuvienės viršeliu yra įdomus, gal būt, unikalus reiškinys mūsų knygų leidyboje. Žinau, kitataučių knygų leidyboje imamos senos knygos, kurių laidos neberandamos ir pas bukinistus ir "retų knygų" rubrikoje leidžiamos iš naujo. Taip yra dabar su "Skambančio laiko" knyga, nes pirmoji laida pasirodė 1932 m. ir vargu bau ar kur nors gaunama.

Tad pilniau aptarti "Skambančio laiko" pilnutinį skambėjimą tenka atsigręžti į tolimus, 45 metų senumo horizontus.

1932 metais jaunas poetas Feliksas Breimeris atsisaukė į ano meto literatūrinę padangę, buvo veikiamas ano meto literatūrinių vėjų. Jis buvo nuosaikus ano meto šūkių ir motto interpretatorius.

Tada lietuviškas Parnasas buvo paliestas, dabar mums keistokos, konfrontacijos su labai kukliai modernėjančiu miestu. Mėginta rasti priekaištų miestui, kelti bukolikos idilę. Tai buvo pievų ir gojų sandūra su meksfaltu ir autobusu. Miesto kultūra, lietuvių miesčionėjimas, penkių aukštų namai, viskas tai darėsi nepriimtina, viskas tai buvo atmetama vardan senos kaimiškos archaikos, kurią laikė dvasinės švaros ir grynumo alegorija.

Pseudorealistinio pamato literatūrai būrelis "Ekspres" skubomis pergimė į trečiafrontininkų alasą. Atsirado raumeningo ir maištaujančio berno kultas. Tokiu būdu idealistinė miesto ir kaimo konfrontacija buvo perkelta į politinį sektantizmą.

Greta to išliko poetų, kurie neišdavė savo idealistinių pozicijų ir išliko individualiai reikšti atšiaurumą miestui. Tokių tarpe, gal ryškiausias, buvo Leonas Skabeika. Jis donkichotiškai kovojo su jo paties sukurtais malūnais, apmaudingai grąžė rankas, matydamas elementarius Lietuvos civilizavimo reiškinius. Tragedijos Lietuvos miesčionėjime nebuvo. Tai buvo natūralus ekonominės plėtros reiškinys. Jeigu ten būta komizmo, ne poetai, bet Petras Vaičiūnas savo komedijose jamžino tą greitosiomis prabėgusį periodą.

Šis platėlesnis įvadas reikalingas atrasti F. Breimerio koordinatas bendroje ano periodo lietuvių poezijoje. Toks jis buvo 1932 metais savo "Skambančiame laike" atskambęs savo minorinei pozicijai Parnaso orkestre.

Tai atšiaurumas automobiliui, sarkazmas "penkių aukštų namui". Kauno "didmiestis" piktybiškai įeina į miražinę lietuvišką bukoliką. Dėl to poetas sielvartauja ir kartu visiškai nesidomi blėfišku, trečiafrontininkų bernu. Poetas sustoja verkautojo ir stebėtojo pozoje.

Tam periodui antroje rinkinio laidoje atstovauja 20 eilėraščių. Jų tarpe geriausi: Išskrido kragždės, Dvi tamsios minutės, Mano Velykos. Juose į vienišumo, pasimetimo stichiją įsiveržia, kaip spindulys tamson, sentimentalumo gaidos. Deklaracija užleidžia vietą minorinei su padėtimi nesutapimo elegijai.

Rinkinio kraitis kuklus. Nėra galimybių patikrinti, ar visus pirmos laidos eilėraščius poetas paėmė, ar sukeitė juos vėlesnio parašymo kūriniais. Visi jie čia 1930-1936 metų

Rašytojas Jurgis Gliauda, šios recenzijos autorius, LD žurnalo nuolatinis bendradarbis.

— J. Gliauda reviews a book of poetry (second edition) by F. Breimeris.

To periodo priešpriešos itin ryškios eilėraštyje "Beržas":

ugningas miestas man pagrobė širdį,
o tu jam tolimas ir svetimas esi.

Tamą praplėtus, miestas (blogybių alegorija) iškyla juodoje kosmoso panoramoje. Visatos sandūra su asmeniška vienatve. Visa tai šios kartos skaitytojui tampa, gal būt, ne autentiškumo, bet pažinimo medžiaga. Ir tai yra gera Felikso Breimerio ypatybė: jis atskambėjo savo laikmečio skambėjimui. Bet, kartu, nuostabu, kad tautos valstybinės statybos entuziazmo metais skambėjo ir minoriškos asmeniškumo atastos gaidos!

Tad "Skambantis laikas" dabar skamba į mus ne kaip socialiniais motyvais pajudintas varpas, bet kaip asmeniškų nuovylų pasireiškimas.

Poetas gali įtikinti savo tezėmis, nes tos tezės tinkamai įremtos.

Negalima tačiau pritarti, kad šio reto leidinio praplėtimui autorius parinko eiliuotus "DP jau Amerikoje" kupletus, arba absoliučiai atšokusią nuo rinkinio ašies istorinę poemą, arba kelius vertimus vokiečių kalbon. Tačiau, kaip šiaip eiliavimo įdomybę, reikėtų su pagarba paminėti Lietuvos himno vertimą į lotynų kalbą:

Mater fortium virorum / Tellus Lituaniae!
Praebeant vires iuventae / Res gestae maiorum.

Utinam virtutis eant / Via liberi tui,
Agant hominum saluti / Commodo tuoque!
Sol ut Lituaniae / Tenebras diffugiat!
Veritas atque lux / Nos modo sequantur.
Amor Lituani(ae) in / Nostris flamet cordi-
Floreat unitas, / Concordes vivamus! [bus!

SU JURGIU JANKUM VĖL PASIMAČIUS

Kažin kodėl, kada tik pradedu skaityti Jurgį Jankų, tuojau prisimenu savo amžinatilsį močiutę, kuri vakarais vis ateidavo pasėdėti ant mano lovos ir kaskart papasakodavo kokią nors nebūtą negirdėtą pasaką. Sujodavo suplaukdavo tada kambarin ir kunigaikščiai ir paprasti žmonės, pajusdavai jų vargus ir rūpesčius taip artimai, lyg jie būtų draugai ir broliai.

Taip yra ir su Jankaus apysakomis. Vaizduojamas asmuo iškyla tarsi iš užmiršties, ir juo po kelių puslapių jautiesi esąs jų nuoširdus kaimynas.

Paskutinioji Jurgio Jankaus apysakų knyga "Ir nebepasimatėm", (1977 m., išleido Lietuviškos Knygos Klubas), neseniai pasirodžiusi po ilgokų tylos metų, tebeturi tą patį brangų ypatumą — negali padėti knygos į šalį. Ar būtų aprašomas senas žmogus, ar jaunas pramuštgalvis, ar veiksmas vykėtų kare ar taikoje, Lietuvoje ar Amerikoje, Jankaus-pasakotojo talentas rikiuoja jį į mūsų įdomiausių ir gabiausių rašytojų gretas.

Knygoje randame penkias apysakas, ne vienodo svorio ir tobulumo, bet kiekviena iš jų ryškiu, savitu veidu.

Pirmoji apysaka, pagal kurią pavadinta ir visa knyga, iš karto pradeda užgulti savo melancholiškumu, vėl ir vėl benagrinėjant tą mūsų dabartinėje literatūroje dažnai užtinčiamą temą — senstančio žmogaus tragiką, vidaus vienišumą, artėjančios mirties neišvengiamumo liūdesį. Šioje apysakoje ryškus mums dažnai gyvenime sutinkamas vertybių susikryžiuojimas: ekonominio gyvenimo pirmenybė prieš moralinės pozicijos svarbą. Ne vienam tenka persvarstyti ir perrikiuoti savo asmenišką pažiūrą ir pasirinkti, kuioje tvoros pusėje atsistosime, o gal liksime sėdėti ant briaunos, niekur neužsiangažuojant, nes tai irgi yra tam tikra pozicija. Apysakoje Šarka nejučiomis yra įstumiamas į tokią padėtį, ir šito paprasto žmogelio absiprendimas už savąjį credo žiauriai atsimuša į amerikietiško biznio principo sieną. Atrodo, ši jo sublizgėjimo akimirka taip išsemia jėgas, kad širdin sugrižta vienuma ir beprasmiškumas.

Antrąją apysaką "Istorija iš pirmųjų šaltinių" autorius mus permeta į neretam žinomą aplinką, susiliečiant su senąja emigracijos karta, kurios portretui nutaupyti ryškia ir atpažįstama braiža. Kaip gyvi stoisia karčiamėlės lankytojai, jų tarpusavio aštrus, apsibraižantis, bet drauge ir neišvengiamai meilės pilnas santykis. Įsisiūbuoja politika ir jos užkulisiai, bet kartu jauti tų menkai pamokytų brolių tvirtai ant žemės stovinčias kojas, "jog reikėtų savo bažnyčios ir savų namų, kad lenkai mūsų su kūnais ir dūšiom nesurytu". Šiuose aprašymuose ypač ryšku Jankaus kalbos puošnumas, toks neperkrautas, bet toks tikslus, ir jokių sakinių jis taves neiškamuoja iki nuobodumo. Atrodo, žodžingumas didelis, o, žiūrėk, nė vieno žodžio neperšoki ir kiekvienas ką nors naryškina, dažniausiai aprašomo asmens charakterį — "bet taip jau išėjo, kad man Dievas davė galvą, davė rankas, bet pamiršo gerkle, o Stasys, tarp mūsų šnekant, tą vieną ir teturėjo." Galas gana nelauktai jautrus. Tarytum karčiama kažkaip nutolo, ir tie trys tokie stačiokiškai kieti vyrai pamato Antanėlį giliau, negu pirmasis žvilgsnis užgriebia. ".... ir galvoje dingtelėjo mintis, kad jis tik išorėje mažas, o pačioje

esmėje toks pat, kaip ir mes visi. Gal dar didesnis, nes pasiekė daugiau, negu daugelis didžiųjų Ir tas mažumas jį patį sumažino, suskaldė, sutrupino."

Trečioji apysaka "Gal tokios tik vienos" mus perkelia Lietuvon vokiečių triumfo metais, kada naciai jautėsi viršžmogiai ir buvo apkvaite savo vado žodžiais. Čia scenovaizdis tikrai versta verčiasi per galvą dažnai neįtikėtinais posūkiiais, o žmonių ir įvykių sugrupavimas kartais padvelkia dirbtinumu. Betgi tie iš mūsų, kurie patys atviromis akimis perėjome tą košmarišką istorijos laikotarpį, turime sutikti, kad tikrovė dažnai tada buvo daug neįtikimesnė negu pasaka. Vokiečiai tikrai turi dvi sielas, ir tuo ne vienam karo metu buvo progos įsitikinti.

"Šiapus ir anapus teisybės" iš tiesų labai jau savotiška apysaka. Pradžią labai daili, tartum įvadas į pastoralę. Ogi paskui pradėti žmogus kraipyti galva: legenda, ar kas? Ir čigonė, ir užburtas maišelis, ir kitoki monai — o knygos negali padėti į šalį, ir tiek Čia Jankus viena puse veido rimtas, kita šypsosi. Kai pagaliau prieini galą, negali tvertis džiaugsmu ir juoku — geriau suraizgytą nuotyki sunku beisivaizduoti.

Paskutinė apysaka, tai beveik atskira knyga, net 168 puslapiai. Veiksmas vystosi palengva, ir gana šurpi kelin ūkininkų istorija pamažu atneša žinojimą, kad čia jau tikrai negalės geruoju baigtis. Nutolsta lietuviškai širdžiai artima idilija, kad mūsų praeities kaime visad visi buvo dori ir darbštūs, nenoriai sutinki su faktu, kad šia žeme ne angelai vaikščioja. Užgula nerimas, kaip koks slogutis, ir nepalieka iki paties knygos galo. Užverti paskutinį puslapį su nejaukiu žinojimu, kad net ir saulėje yra dėmių.

Jankaus stiprybė, tai žmogaus santykis su žmogumi. Žmogaus susitaikymas su buitimi. Toji buitis daugiausia kasdieninė, ar tai išeivio, ar tai iš praeities laikų, bet kiekviename jo vaizduojamame personaže gali atrasti dali pats saves ir dali to, kas mus visus jungia į vieną šeimą. Kalba puošni, daug nežinomų žodžių iš ūkio ruošos darbų, bet jų prasmė lengvai nujaučiama. Dialogai gyvi, liaudiški. Gal daugiausia tai vyresnio žmogaus kalbėjimas kitam vyresniam žmogui. Ir pavadinta knyga labai tiksliai: pasakojimai; o šioje srityje tik retas autorių galėtų bent pasivyti.

Rūta Kleva Vidžiūnienė

Praeities ir dabarties akistata

Kadaise troškau parašyti eilėraštį apie Minėjimą minėjimą.

Kas yra Minėjimų minėjimas? Ogi — visuotinis lietuviams reikšmingiausių įvykių prisiminimas. Visuotinis įvertinimas bei pašlovinimas žemiausiu Lietuvos kūrėju, veikėju, kultūrininku. Salytis su ju gyvenimo prasme.

Neparašytame eilėraštyje norėjau vaizdingai pabrėžti reikala visus ir viską minėti bendrai tik viena svki per metus. Panašiai, kaip daro amerikiečiai, švėsdami Memorial Day., nors praktiškai tą dieną panaudodami pramogoms.

Mūsų atminimų šventėje būtų kitaip. Lietuviai rinkęsi prie bendro naudingų darbų paminklo, kad ir simboliško. Čia, marmuro lentoje būtų surašytos pavardės visų tauriausiųjų. Jų garbei grotų orkestrai, dainuotų cho-

The traditional annual Lithuanian Day, hosted by Msgr. J. Kučingis, rector of Los Angeles' St. Casimir parish, was held on Sunday, June 18. Among the events were a musical premiere, a High Mass composition by Fr. Bruno Markaitis; individual exhibits of artists and artisans; a concert at Marshall High School, with performances by maestro Julius Gaidelis and his Boston male sextet, and soloist Anita Pakalniškytė, of Hamilton, Canada.

rai, solistai, aktoriai skaitytų odes, šauliai stovėtų su vėliavomis, o konsulai, trimitams trimituojant, klotų rožių vainikus paminklų papėdėje.

Taip bendrai iškilmingai vienkartiniai minint tautos žygius ir tautos žymūnus, susitauptų: laiko, pastangų, kantrybės, popierio, pinigų..... Nebūtų, kaip dabar pasitaiko, tuščio tarpusavio rungtyniavimo kuo išpūdingiau paminėti artimos pakraipos herojų. Nebūtų pigaus garsinimosi: Va, mes tai bent paminėjome, o jūs ėmėte ir užmiršote tokį stambų įvykį!

Mano trokšamas eiliuotas Minėjimas taip ir liko dūlėti svajonių lakštuose. Ilgainiui ir pati svajonė išblėso. Jubiliejų plotuose tik niekas nepasikeitė. Entuziazmas praeities patosui neišblėso. Sukakčių gerbėjai vis dar neriasi iš kailio, kad tik ko nors neužmirštų, kad tik daugiau žodžių būtų prirašyta ir prikalbėta kokio nors jubiliejinio šimtmečio proga. Rengia jie turiningas akademijas, užsako ilgiausius straipsnius, du, tris, keturis Juk neseniai šitais metais skaitėme ir girdėjome: Čiurlionis, Čiurlionis, Čiurlionis Po to: Valančius, Valančius, Valančius; paskui: Milašius, Milašius; ir vėl: Maceina, Maceina Be abejo, tai dvasios galiūnai. Mūsų tautai privalu juos prisiminti, šlovinti, aptarti jų gyvenimą bei kūrybą. Tik bėda, kad kultūrinės spaudos redaktoriai šiuo atveju praranda saiką. Dažnai ištisus leidinius skiria tik vienam asmeniui, tarsi kiti dabarties dalykai būtų nereikšmingi. Dar blogiau — šitios tradicinių įžymybių liaupsintojai beveik reikalauja iš kitų spaudos darbuotojų apie nieką kitą negalvoti, tik apie tuos, jų manymu, dabar šlovin-

Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos "Lietuvių Dienos" koncerto dalyviai: sol. Anita Pakalniškytė, atvykusi iš Hamiltono (Kanados), sol. Birutė Dabšienė, programos pranešėja, ir sol. A. Polikaitis, losangeliškiai. Komp. Julius Gaidelio vyrų sekstetas, atvykęs iš Bostono (Mass.), kurį sudarė dainininkai: B. Banaitis, N. Eikinas, N. Lingertaitis, H. Lingertaitis, R. Lizdenis ir P. Šimkus.

"Lietuvių Diena", kurios programoje, be koncerto, dar buvo dailininkų parodos, praėjo su dideliu pasisekimu. Foto L. Kantas

tinus asmenis.

Štai jų balsai: "Plokite aniems, o ne kitiems, nes mes irgi nenusilpstamai plojame! Šaukite valio, nes mes pilna krūtine šaukiame! Semkitės stiprybės iš praeities šaltinių. Neeikvokite energijos rašydami straipsnius apie tūlą šaltgalvį Joną Žagrę (naudingai dirbantį bendruomenei), ar apie tą chemijos mokslo daktarę Aldoną Stropienę (laisvalaikius ir lėšas skiriančią jaunimui). Apsaugok, Viešpatie, nedėkite jų atvaizdų į žurnalą. Argi galima juos kelti į tą pakopą, kur iš tikrųjų turėtų šviesti tauriausieji iš tauriausiųjų: Vytautas Didysis, Mažvydas, Donelaitis, Mairo nis, Žemaitė, Vaižgantas Turite didžiulį pasirinkimą. Žymių žmonių mums nestinga. Taip — bylokite apie mūsų didingą praeitį."

Taip priekaištingai besamprotaudami, jubiliejų skatintojai užmiršta paprasčiausią dės nį: praeitis savo keliu, o gyvenimas savo. Už miršta jie, kad dabartis visuomet laikosi gyvenimo skverno, o praeitis nieko nesilaiko, nes jos jau nėra. Suprantama, sunku jiems savo romantišką patosą praeičiai pakeisti meile dabarčiai. Nors iš tiesų vertėtų pasistengti.

Vertėtų atviriau pažvelgti į nūdienos veidus. Visų pirma reiktų nusimesti juodas rimties skraistes ir tą išpūsto orumo kapišoną. Tai padarius, gal pašviesės aplinka, gal bus suprastas dabarties įvykių bei šiandieninių asmenybių reikšmingumas. Išeivijoje subrendusios kartos darbai gal pasirodys pakankamai svarūs. Čia mokyklas baigusieji dažniausiai nūdienos pažangą vertina labiau už praeities patosą. Tai natūralu. Praeitis nesugrįš. O ateities rūmai visuomet bus statomi dabarties rankomis.

Pr. Visvydas

Nauja lietuviška šeima: Pranutė Laučkaitė ir Rimas Domanskiai š. m. gegužės 6 d. Maryland universiteto koplyčioje sumainė žiedus. Jaunosios tėvai Izabelė ir Juozas Laučkaitės, o jaunojo tėvai dr. Alina ir Vandalinas Domanskiai Palos Park, III. Jaunavedžiai apsigyvena Chicagoje, III.
P. Morkevičiaus foto
A Lithuanian family—newlyweds Pranutė Laučkaitė and Rimas Domanskis—exchange vows at the chapel of Maryland University on May 6.

LIETUVIŲ FONDAS PRANEŠA

Gerb. Lietuvių Dienų Redakcijai

Siunčiame Jums žinoti Lietuvių Fondo — Lithuanian Foundation 1977 leidinį ir 1978 gegužės 17 LF žinias TRUMPAL.

LF valdyba, remdamasi LF 1978.V.6 XV narių suvažiavimo specialia rezoliucija, nutarė remti lietuvių spaudą, radijo valandėles ir TV.

1978.V.17 LF valdyba, pasiūlius informacijos vedėjui Vladui Būtėnui, jau paskyrė paramą \$2,150.00. Minima parama paskirta 11 lietuvių laikraščių ir žurnalų, 16 radijo valandėlių ir 2 TV. Iš viso 29 vienetams.

Kaip matote, skirstome \$2,150.00, o pamatysite, kad gaunama suma sumažinama iki dešimtinių, kartais šimtinių.

Ateityje numatoma vėl paskirti.

“Lietuvių Dienoms” šiuo kartu paskirta \$75.00.

Mokėti pradėsime 1978 rugpiūčio gale.

Linkime sėkmės.

Lietuvių Fondo valdyba
Priedas: leidinys 22 psl. ir žinios 1 psl.

LRD PREMIJA PASKIRTA D. SADŪNAITEI

1977 m. literatūros premija paskirta Danuolei Sadūnaitei už poezijos rinkinį “Baltas iešvos medis”.

Komisiją sudarė: Povilas Gaučys, pirm., dr. Živilė Bilaišytė, sekr., ir nariai: Julija Švabaitė-Gylienė, dr. Kęstutis Keblys ir Česlovas Grincevičius. Komisija peržiūrėjo 13 praėjusiais metais išleistų grožinės literatūros knygų.

Premiją, 1000 dolerių Lietuvių Rašytojų Draugijai kasmet duoda Lietuvių Fondas.

Pirmąjį eilių rinkinį “Vasaros medžiuose” D. Sadūnaite išleido 1961 m. 1965 m. išėjo antras rinkinys “Kai tu arti manęs” (išleido “Lietuvių Dienų” leidykla). 1968 m. išėjo “Tu esi mano žemė”; 1970 m. “Laiškai Dievui”; 1974 — “Pakeliui į Emaus”.

1968 ir 1971 m. išėjo du jos rinkiniai angliškai: To Regions of No Admittans ir Recollections of Childhood. Ji yra žinoma kaip vertėja į anglų kalbą — verčia savo ir kitų poeziją.

Lietuvių Enciklopedija, XXVII tomas, taip aptaria jos poeziją: “Savo kūryboje nuo klasiško ritmo atitolsta, eilučių nerimuoja. Autorės dėmesys kryptas į vaizdų ryškumą ir jausmo gyvumą”.

PAMINKLAS LABDARIUI

Jurgis Gliuda

Trapi yra paminklui bazė — žmogaus atmintis. O vis dėlto tokia yra. Kaip gyvą matau kunigą J. Raibužį, kuris, kaip šventas Petras, žvangėdamas kabančiais prie diržo raktais, rodė man, smalsiam svečiui, neapbrėpiamas Jaunimo Centro patalpas. 1976 m. kunigas Raibužis mirė ir kunigas Feliksas Gureckas parašė nekrologą savo širdies draugui. Trapi atmintis atkelia prie matymo vartų Los Angelėse atsilankiusį kunigą Feliksą Gurecką, bendrą su juo vakariene. Pernai, vasario 4 dieną, kunigas Gureckas pasitraukė iš gyvųjų tarpo. Jis palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse. Rašo Vladas Butėnas (Draugas, 1977.III.12): “Jo kapą ženklins ne prabangus paminklas, bet kukli lenta su rūtų šakele, lygiai tokia pat, kokia ženkliną neturtingųjų lietuvių kapus, palaidotų Lietuvos Dukterų rūpesčiu ir lėšomis.”

Šį pavasarį nuo kunigo F. Gurecko paminklo pakelta tradicinė marška ir regime paminklą monografijos formoje. Kaip gera, kaip palaimingai šviesu, kad mūsų visuomenėje gyveno žmonės, kuriems dera statyti tokius paminklus!

Dr. Felikso Gurecko Fondas, sutelkęs per 5000 dol., išleido velionio titulu monografiją “Esame nemarūs. Pomirtiniai raštai.” Knygą redagavo Vladas Butėnas. Meninė priežiūra Kazio Veselkos. Sielovadinius rašinius atrinko ir rankraštį peržiūrėjo kun. Anicetas Tamošaitis, SJ.

“Draugo” spaustuvės ofsetas darbą atliko pavyzdinčiai. Knygoje daug iliustracijų.

Užbaigiamajame knygos viršelyje velionio nuotrauka ir faksimilė.

Monografija pradėta autobiografiniais kunigo F. Gurecko rašiniais. Igydęs plunksnos žmogus, velionis glaustai ir sultingai supažindina skaitytoją su savo curriculum vitae. Galbūt, kaip “Mano tėvas”, “Mano motina” dvelkia į mus tikru “vaižgantiškumu”: tiek juose dokumentacija sutapusi su pasakojimo nuotaika.

Gyvenimo kelias vedė velionį į abstraktišką teologo karjerą, bet tas gyvenimo kelias istorinių aplinkybių veikiamas pasuko velionį veidu į visuomenės socialines problemas: į žmogaus kančias dėl skurdo ir ligų. Todėl spontaniškas velionio posūkis į labdarą, į veiklos motto “nešk žmonėms laimę”, pradeda dominuoti sielovadai, pastoracijos rūpesčiams, asmeniškam gyvenimui ir karjerai. Kaip kadaise vyskupas M. Valančius atrado

Palevėnėje blaivybės sąjūdžio idėją, taip kunigas F. Gureckas atrado egziliuje Lietuvos Dukterų sąjūdžio esmę ir formą.

Labdarinių rankų niekad nebus per daug. Jų visad trūks. Lietuvos Dukterų sąjūdis, kurį sukūrė velionis, yra jo sielos ir širdies išlikęs monumentas. Aptariamą monografiją sielovadiniai rašiniai sudaro lyg ir idėjinį įvadą į labdaros praktiką, į tokią organišką gyvenimo tėkmės ir labdaros sujungimą. Dabar Lietuvos dukterų draugijos narių skaičius, pasiekęs 800 narių, iškalbingai byloja apie velionio idėjos gyvastingumą. Monografijos titulas “Esame nemarūs” skamba prasmingai. Artimo meilės idėjos išpažinimas nemarus reiškinyje netgi kieto materializmo ir pragmatizmo sukuriuose. Tos idėjos toks spontaniškas apaštalas buvo kunigas Feliksas Gureckas!

Kaip kiekvienas tikrai didelis žmogus, jis laikė save idėjos įrankiu. Jis vykdė jam pavestą darbą.

“Nevisiems skirta Nemunu tekėti”, — sakė kunigas Feliksas Gureckas paskutinėse savo gyvenimo rekolekcijose, — “Reikia ir mažų upelių. Negaišti laiko ir nenaudoti jo, galvojant apie didelius planus. Juos atlieka Dievo Apvaizda”.

Monografija “Esame nemarūs” patvarus, įspūdingas paminklas didžiajam Labdariui.

DAR GALITE GAUTI LD IŠLEISTAS KNYGAS:

Igno Šeinių Vyskupas ir velnias. Apysakų rinkinys. 230 psl. Kaina \$3.00

Somerset Maugham, Dažytas vualis arba Septintoji nuodėmė. Romanas. Vertė Stp. Zobarskas. 305 psl. Kaina \$3.00

Kun. dr. J. Prunskio Rinktinės mintys. 326 psl. Kaina \$4.00

Kun. dr. J. Prunskio Mokslas ir religija. 141 psl. Kaina \$2.00

Juozo Tininio Laiškai Andromachai. Meilės romanas. Poezijos vertimai, apie autorių. 100 psl. Kaina \$3.00

Stasiaus Būdavo Varpai skamba. Romanas. 180 psl. Kaina \$2.50

Užsisakyti:

“Lietuvių Dienų” administracijoj
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas 1 (213) 664-2919

Metinis “Lietuvių Dienų” žurnalo

P I K N I K A S

Šiemet įvyksta rugsėjo 17 d., sekm., nuo 12 val. 30 min. iki vakaro

Mc Cambridge Parke — 1515 N. Glenoaks Blvd., Burbank

Daug vietos — Žalia pievelė — Medžių paunksmė

Lietuviški pačių gaminti valgiai — Šalti gėrimai

Lietuviška muzika — Dovanų traukimas.

Tai vienintelis šiais metais losangeliečių lietuvių piknikas gamtoje.

Secretary of State and Mrs. Cyrus Vance at a diplomatic reception given in Washington, greet the Lithuanian representative, Dr. S. A. Bačkis and his wife, Mrs. O. Bačkis. Attending is Ambassador Rockwell, assistant chief of protocol.

JAV Valstybės Sekretorius ir ponė Cyrus Vance, jų rengto priėmimo Valst. Departamente proga sveikinasi su Lietuvos atstovu dr. Bačkiu ir ponė, su kuriais šeiminingus supažindina ambasadorius Rockwell, protokolo šefo pavaduotojas.

June Anniversaries — Soviet Occupation And Mass Deportations

Two solemn anniversaries, charged with profound meaning for all Lithuanians, converge in June. It was on June 15, 1940, at the time the Nazis were seizing Paris, that their Stalin-Hitler allies, the Soviet Union, invaded Lithuania and extinguished the country's freedom and independence. One year later, on June 14-20, 1941, the Soviets unleashed mass terror, that cost some 5000 lives, and deported 35,000 Lithuanian men, women, and children to the Gulag Archipelago. This was a first in series of mass deportations that, including mass terror inside Lithuania, struck some 400,000 people by 1952. A large part of them perished under the inhuman conditions of Soviet slave labor camps, Arctic cold, disease, and starvation.

The second anniversary was the inevitable outcome of the first. Once the Communist system was imposed on Lithuania, suffering and genocide had to follow.

On this 38th anniversary of the Soviet occupation, Lithuania presents an inspir-

ing example of having preserved its national identity and its will to independence against overwhelming odds. Its refusal to accept alien domination and an obsolete totalitarian system is in many ways unique in the Soviet domain. At last count, seven underground periodicals were appearing in Lithuania. The Lithuanian Helsinki Group, although severely battered by arrests and persecution, still exists. The feeling of "national pride" (which a correspondent of *Le Monde* noticed during his visit to Lithuania this year) is distinct.

In writing about the "dissident" movement in Soviet Russia, Western correspondents often point to their small numbers and to the relative apathy of the Russian masses. This is not the case in Lithuania, where a powerful grass-roots support for the nationalist and religious activists has been repeatedly demonstrated. In a paradoxical sense, it is the Party elite and their collaborators in Lithuania who should be called "dissidents," since

it is they who deviate from the mainstream thought.

Although the Stalin-type mass deportations, first launched in June 1941, have been discontinued, Brezhnev continues operating the Gulag machine on a small scale. Lithuanians are still being tried by kangaroo courts and made to suffer in slave labor camps for the attempt to exercise free thought and free speech, guaranteed to them by the Soviet Constitution. The last victim in this unrelenting terror campaign against the Lithuanian people is **Balys Gajauskas**, a veteran of 25 years in the Gulag Archipelago, sentenced earlier this year to 10 years in severe regime labor camps and five years of exile for collecting historical-archival materials about the Lithuanian anti-Soviet guerilla movement in 1944-1951. **Viktoras Petkus**, member of the Lithuanian Helsinki Group, faces imminent trial and, most probably, a very harsh sentence.

Thirty-eight years after Moscow's occupation of Lithuania, the destructive totalitarian character of the Soviet regime has undergone no basic changes. Also unchanged is the determination of the Lithuanian people to regain their freedom and independence. —ELTA

American Lithuanian Council's chairman, Dr. K. Bobelis, right, and its official representative in Washington, D.C., professor J. Genys. Both ardent and longtime champions for Lithuania's liberation. Prof. Genys went to Helsinki in 1973 to observe the government level negotiations for human rights, and Dr. Bobelis to Belgrade last year when the enactment of the Helsinki agreements were being assessed.

Amerikos Lietuvių Taryba jau per 30 metų reprezentuoja šio krašto lietuvius įvairiose tarptautinėse organizacijose. Tik paskutinių aštuonerių metų tarpe daugiausia darbo Amerikos tarptautinėse sąjungose atlieka du tau-

ANNIVERSARY OF BALTIC STATES' GENOCIDE DAY

Hon. Edward J. Derwinski of Illinois Speaks in the House of Representatives on Wednesday, June 14, 1978

Mr. Speaker, 37 years ago, on June 14, 1941, the Soviet Union began to execute its policy of genocide in the Baltic nations. This date marks the anniversary of one of the most tragic episodes in history—the mass deportation from their lands of Estonians, Latvians, and Lithuanians by Soviet Russian military authorities.

These small republics of Estonia, Latvia, and Lithuania had enjoyed a short-lived freedom, having secured their independence after the end of World War I. However, the territory of the Baltic lands became a battleground being first invaded by Soviet troops and followed by the occupation of Nazi armed forces.

Toward the end of World War II, when Soviet troops reoccupied the Baltic States, the U.S.S.R. illegally incorporated these three small countries into its huge empire. The end of World War II found the Communists in undisputed and complete control. Tens of thousands of the Baltic

rūs lietuviai, dr. Kazys Bobelis, ALT pirm., (dešinėje) ir prof. Jonas Genys, ALT atstovas Washingtone (kairėje). Jie abu yra lietuvių atstovai Jungtiniam Baltijos Tautų Komitei ir kas treči metai tam komitetui vadovauja. (Nuotrauka daryta šio komiteto posėdžio š. m. gegužės 13 d. metu). Taip pat dr. J. Genys atstovauja ALT-bai visos Amerikos Etninių Grupių Federacijoje ir yra šios didelės organizacijos pirmininkas. 1973 m. prof. Genys važiavo su baltų delegacija ginti Lietuvos reikalų į Helsinkį Suomijoje; 1978 m. dr. Bobelis važiavo tuo pačiu tikslu į Belgradą Jugoslavijoje. Jų ir kitų patriotų darbai daug prisidėjo, nežiūrint rusų spaudimo, kad laisvasis pasaulis Lietuvos okupacijos nepripažįsta.

peoples were killed and over a million were deported to slave labor camps in Siberia and other areas of the Soviet Union.

Hundreds of thousands of Estonians, Latvians and Lithuanians were transported from their homelands, to be replaced by peoples from other parts of the Soviet empires. This exchange of populations has substantially altered the ethnic composition of the Baltic nations.

In addition, the Baltic people have suffered from the collectivization of their farms and the nationalization of their industries. They have suffered religious persecution and their children have been subject, through Soviet educational institutions, to Communist brainwashing.

However, throughout the free world, the peoples of Estonian, Latvian, and Lithuanian origins have maintained their traditional civic, cultural, and church organizations and bravely continue their efforts on behalf of their enslaved compatriots held captive within the U.S.S.R.

As a nation, we stand for freedom and for the right of self-determination. I believe that this is a universal principle and not one that should be applied selectively. As this is not the case for those held captive of communism, it is absolutely necessary for the policy of the United

States to continue to be that of nonrecognition of the Soviet incorporation of Estonia, Latvia, and Lithuania. These Baltic States were physically annexed by the Soviet Union and forcibly incorporated into the cluster of its "Socialist Republics." So far as the Soviets are concerned, Lithuania, Estonia, and Latvia have ceased to exist as separate entities and they are denied their own national identity and independence.

As we draw attention to this tragic anniversary, we recognize that it is the duty of the United States to support the cause of freedom so it can be restored to these lands. The legitimate aspirations and the perseverance of the Baltic peoples to independence will ultimately triumph over communism.

(From Volume 124, No. 91 of the Congressional Record, dated June 14, 1978)

Romas Kalanta

On May 14, 1972, Romas Kalanta immolated himself in Kaunas, the second largest city of Lithuania. The 20-year-old student and worker took his life to protest his homeland's continuous occupation and oppression by the Soviet Union. His last dying words were: "Freedom for Lithuania!"

The self-immolation of Kalanta triggered mass demonstrations and riots in Kaunas city on May 18-20, 1972. Thousands of Lithuanians, mainly students and young workers, swarmed into the streets shouting "Freedom for Lithuania," and similar slogans.

Kalanta's fiery death and the ensuing demonstrations of the Lithuanian students and workers put to lie Moscow's contentions that the Lithuanian people had accepted the Soviet-Russian overlordship not only as inevitable, but also as desirable. They also exposed the fallacies of the Western apologists for Soviet imperialism.

May 14th, the day of Kalanta's self-sacrifice, has burnt itself into the consciousness of the Lithuanian people. On this sixth anniversary, too, Romas Kalanta remains alive in his death. —ELTA

Balys Gajauskas Sentenced to 10 Years in a Labor Camp

As reported in our issue of May (p. 17), the Lithuanian cultural activist Balys Gajauskas, on whose behalf TV commentator Martin Abend spoke over WNEW, Channel 5 on May 3, has been sentenced to 10 years of Labor Camp. The commentator then said, in part:

"Lithuania, Latvia and Estonia—the near forgotten Baltic states there in the Eastern area of the Baltic Sea annexed into the Soviet Union against their will, as we all understand, some 40 years ago—now has a hero. And a hero not only for Lithuania and for Estonia and for Latvia but for all Westerners and especially Americans who want to know the truth about the nature of the Soviet government

(Continued on Page 20)

andy plioplys

from neurological researcher to sculptor

After a brilliant showing at the University of Chicago Medical School, Audrius "Andy" Plioplys was finishing his internship in Madison, Wis., in June, 1976 and was on the threshold of specializing in neurology, when the artist inside his doctor's white coat finally pushed its way forward.

"During my internship I often went running," Plioplys says. "One sunny day near the end of that year, I stopped and looked at the sky and the clouds. I said to myself, 'What did I do here other than be a smart aleck, when what I really wanted to do was express myself in a personal matter?'"

In that moment, Plioplys says now, he decided to quit a promising medical career and do what his heart told him: artwork.

"My interest in art had been growing for quite a while," says Plioplys, 26, who maintains a studio in his apartment in Washington, D.C.

"I started painting in medical school during my spare time."

By the time he finished med school at

the University of Chicago in June, 1975, art had become the primary interest in his life.

Turning to art had nothing to do with Plioplys' medical skills. A better-than-average student, he'd received five fellowships for advanced study in his chosen specialty; was a teaching assistant and had published an article in the *Journal of Applied Physiology*, all before completing his internship.

"But there was nothing creative about doing a general medical internship," Plioplys says. "I started painting on weekends or whenever I wasn't on duty."

Once having made the decision, Plioplys came to Washington where he and Geri Critchley, an employee of a student travel organization, were married and where he pursued art full-time, living on

savings he'd accumulated during his internship.

For someone with no art training, Plioplys' work, tending toward three-dimensional structures, utilizing rectangular and square shapes, cracked mirrors and other "conceptual" ideas, has met with favorable critical response.

"The visual aspects are one thing, but the important aspects are the ideas, ideas that for men tend to go along philosophic and psychological lines. The mirrors, for example, are objects of revelation, reflection and insight, ideas that may be difficult for laymen to understand."

But selling enough pieces to make a living is a different story.

"My art hasn't been commercial, the market just isn't there," Plioplys says, noting that just a handful of Washington artists are able to pursue their professions full-time. Most teach, but he didn't want to.

That hard reality led to Plioplys' decision in May to return to medicine, a move his wife thought would be difficult to ex-

BALYS GAJASKAS

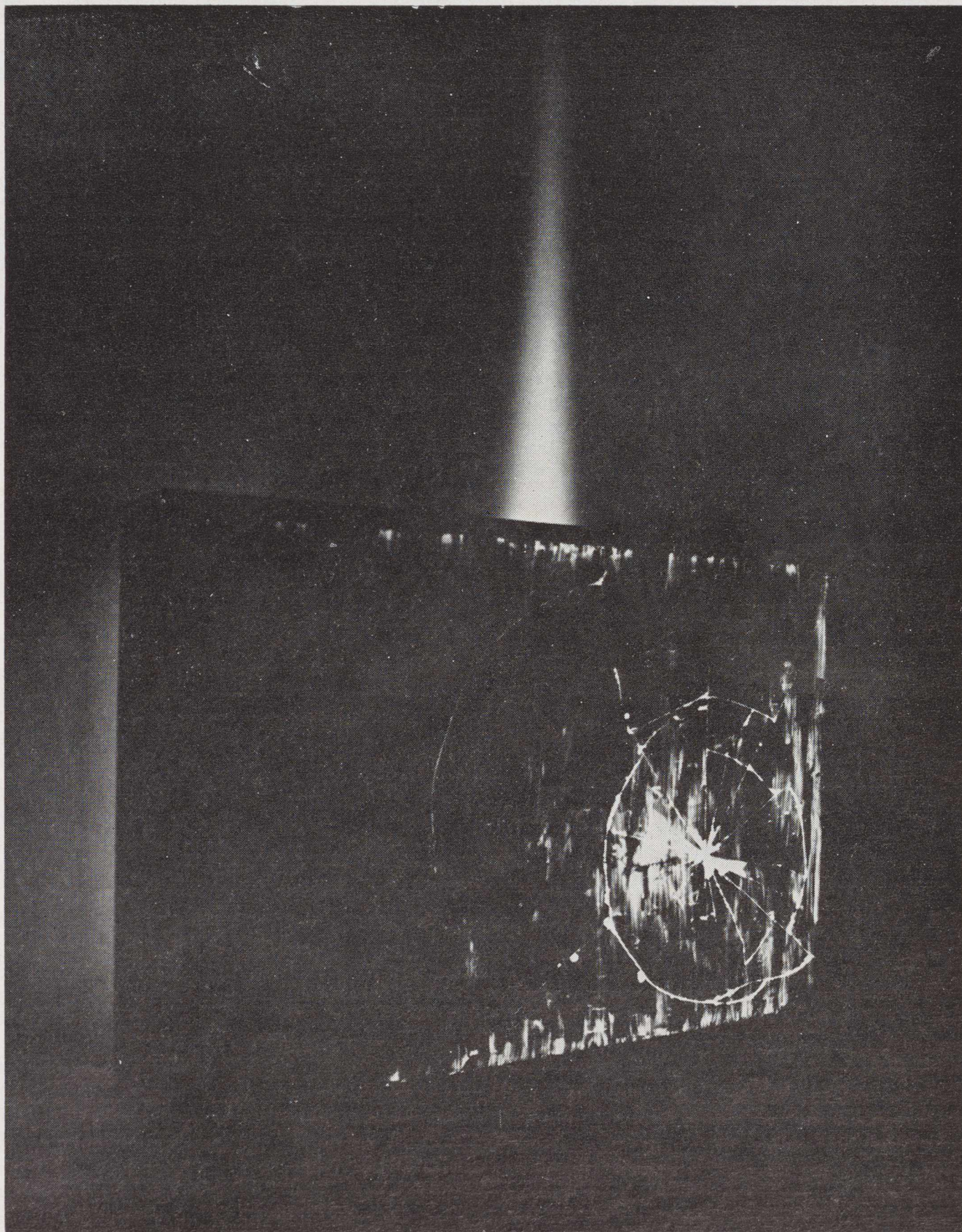
(Continued from Page 19)

and its tyranny. This man—Balys Gajauskas—served 25 years in Soviet prisons out of a 50 year old life to date. He has recently been arrested because, don't you know, of his freedom loving—and sentenced to another 15 years. He will thereby be serving some 40 years out of a very short life indeed for his love of freedom. The Lithuanians are a Roman Catholic people, very much indeed an outpost of Western civilization there under that Eastern tyranny called the Soviet Union which by force enslaved these people and keeps them enslaved for the near forgetfulness of the American people and all others who care. We have a Solzhenitsyn to remember, we have a Stefen Byko, we have our own Thomas Jefferson—we have any number of martyrs everywhere. Let us add to this list a name of Balys Gajauskas, a man who deserves our love and our admiration and, pray God, our fervent support."

Further to this we hear from the Lithuanian Information Service ELTA, New York, May 1978, No. 5.

Belgian Lawyer Assumes Gajauskas' Defense

On March 15, 1978, Vincent van den Bosch, a Belgian lawyer, informed the Soviet Ambassador in Brussels of his intention to act as Gajauskas' defense attorney. He referred to the Helsinki agreements and asked the Soviet Union to inform him, "within permissible limits," of the charges against Gajauskas. He also asked to be issued a visa to enable him to go to Lithuania for the date of the trial. None of his requests were met.

Window That Screamed. Glass, wood, incandescent bulb. 6"x28.5"x38.5".

"Rėkiantis langas."

—Photo by Peter Burnett

cute. "Medicine is a very conservative profession," Critchley says. "Andy was warned two years ago by doctors that if he voluntarily stepped out, it would be hard to get back in."

But luck was with Plioplys once he made the decision. He was accepted at the famed Mayo Clinic in Rochester, Minn., as a resident for the summer of 1979, where he hopes to resume research in pediatric neurology.

Actually, Plioplys' interests in art and medicine both tend toward the theoretical. He'll continue doing "installation pieces," works of art that are so big they have to be permanently installed.

"The type of art I want to do will be easier now that my financial status will be eased," Plioplys said.

Along with the easing of financial burdens has come an easing of emotional ones.

"I feel better about myself now," he says. "Art plays a very important role in society, but there has to be a balance between personal creativity and the needs of society at large," needs Plioplys feels he'll be helping meet by going into medical research.

Artistry is now back inside a white coat—but is now assured of its place in the sun.

(From "The Washington Star," June 27, 1978.)

Lithuanian Scholar Attends Scientific Symposium In India

Dr. Martynas Ycas, professor of microbiology at the State University of New York (Upstate Medical Center in Syracuse), recently returned from a visit to India. Accompanied by his wife, he spent one month in that country. He was an invited speaker at the International Sym-

Senator R. Dole, Rep., Kansas, one of America's representatives at the European Security Conference in Belgrade in 1977-78, receives a commemorative plaque from the American Lithuanian Council for his efforts in protecting the national and human rights of suppressed Lithuanians.

posium on Biomolecular Structure held at the University of Madras. The gathering was attended by several hundred scientists from various parts of the world, including Eastern European countries and the U.S.S.R. Later Dr. Ycas gave several lectures at the Regional Research Laboratory in Hyderabad. His general subject was "Computation of the Tertiary Structure of Proteins," currently one of his research interests.

Among the memorable impressions of his trip were visits to several wildlife re-

Senatorius Robert Dole (Rep., Kansas) buvo delegatas Europos Saugumo ir Kooperacijos Konferencijoje Belgrade, kur jis oficialiai patvirtino, kad Amerika nepripažįsta Baltijos kraštų okupacijos ir rūpinasi, kad šiuose kraštuose yra laužomos žmogaus teisės. Š. m. balandžio mėn. Amerikos Lietuvių Taryba pareiškė senatoriui Dole lietuvių padėką už jo draugiškumą mūsų tautai ir įteikė Lietuvos laisvės sukaktuvinę lentą.

Nuotraukoje iš k.: prof. dr. J. Genys, ALT atstovas Washingtonė, ALT vicepirm. T. Blinstrubas, Sen. R. Dole ir ALT vicepirm. dr. K. Šidlauskas.

servations where herds of elephants roam in this natural-like habitat of theirs. Rather surprisingly, even in India, many types of animals—tigers and elephants among them—are now a vanishing species. He reports that there are few spots in the world comparable to the beauties of the Kerala Coast and the beaches of the southernmost tip of the Indian continent. Of special interest also was the tomb of St. Thomas the Apostle who brought Christianity to India in the early ages and was the legendary founder of the Malabar Church.

Dr. Ycas, who came to the United States from Lithuania in 1941, received his training at various American institutions of learning, including the California Institute of Technology. He is the author of several well known scientific papers and books, some of which have been translated into other languages including Russian, French and Italian. One such work, **Biological Code**, is a standard text in various universities, including those of the Soviet Union. In 1975, Dr. Ycas gave a series of lectures in Vilnius, Lithuania, at the invitation of the Lithuanian Academy of Sciences.

(Editor's Note: Dr. Martynas Ycas is the son of the late Lithuanian statesman, Martynas Ycas, Sr., who was Lithuanian delegate to the Russian Douma prior to World War I and then had to flee to Latin America during World War II.)

Wayne univ. lietuvių kambario dekoracijų vaizdas su lankytojais — dail. Jonynu iš N. Y. ir V. Dovydaičiu iš Los Angeles.

Lithuanian Chamber at Wayne University attracts pilgrims from the East and West coasts of America. Foto K. Sragauskas

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Aldona Andriušis, Dorchester, Mass.

Dr. P. Atkočiūnas, Cicero, IL

Br. Aušrotas, Juno Beach, FL

Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA

Pranas Baltuonis, Canada

Alfonsas Bimbiris, Los Angeles, Calif.

Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.

Vyt. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles.

Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, Ohio.

Dr. J. Dėdinas, Elmhurst, Ill.

Dr. A. M. Devenis, Long Beach, Calif.

Dr. M. Devenis, St. Monica, CA.
Dariaus-Girėno Klubas, Detroit, Mich.

B. V. Galinis, C. E. Norwell, MA

Paul Gylys, Olympia, Wash.

E. & L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.

Dr. J. Jurgilas, Granada Hills, Calif.

Birutė Kemėžaitė, Chicago, Ill.

Dr. P. Kisieliūsis, Cicero, Ill.

Kun. Joseph V. Kluonius, Mackmaro City, MI.

Marie Kober, Port Port Washington, N. Y.

Dr. Alfonsas Kontvis, Westminster, Calif.

E. Kronas, Dundas, Ont., Canada.

Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, W. Markalonis, Reynoldswille, Pa. Calif.

B. Macijauskienė, Point Pleasant, Beach, N.J.

Msgr. L. Mendelis, Baltimore, MD.

Adomas Macarus, Hagar Shores, Mich.

A. & L. Mažeikos, Marina del Rei, Ca.

E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N.Y.

P. Misevičius, Toronto, Canada.

Dr. J. Naujokaitis, Claremont, Calif.

W. Maker, Burbank, CA.

Balvs Maskeliūnas.

A. Musteikis, Fallon, NE.

Anita Pakalniškytė, Hamilton, Canada.

Rev. T. Palis, Pittsburgh, CA.

Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.

Frank Petrauskas, Syracuse, N. Y.

Dr. J. Petrikonis, Woodbine, Io.

A. Pocius, Elizabeth, NJ.

Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.

Rev. Fr. Raugas, Brooklyn, N. Y.

Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N. M.

Dr. Linas Raslavičius, Palos Verdes, Calif.

Rev. P. Sabulis, Waterbury, Ct.

Petras Sakas, Glendale, Calif.

A. Sereika, Chicago, Ill.

Above: Sen. J. Glenn gives autograph to Dr. K. Bobelis, Lithuanian-American Council president, February 16th, in Cleveland. Below: Sen. John Glenn and his wife are presented a national style plate in Cleveland ceremonies.

Foto V. Bacevičius

Vasario 16-tosios minėjimas Clevelande. Aukščiau — Senatorius John Glenn duoda autografą ALT-os pirm. dr. K. Bobeliui.

Žemiau — Sen. John Glenn su žmona gavo gražią lietuvišką dovaną: lėkštę. Vidury: I. Kuprevičiūtė ir Clevelando ALT pirm. A. Rukšėnas.

Lithuanian Days Magazine ANNUAL PICNIC

September 17, 1978, Sunday noon

McCambridge Park, 1515 N. Glenoaks Blvd., Burbank, CA

Lithuanian Food and Refreshments will be served.

Everyone will have a chance to win Oil Painting, TV set, and many other prizes.

Moderniški sporto ir žaidimų įrengimai jaunimui.

ALBINAS MARKEVIČIUS

Apdraudos Agentūra

M. & R. AMERICANA

Insurance Service, Inc.

2113 Wilshire Blvd.

SANTA MONICA, CA 90403

393-9801

828-7525

BALTIC BAKERY

Juozas ir Aldona Ankai — savininkai

4627 So. Hermitage CHICAGO, Illinois 60609 Telef. (212) LA3-1510

2616 W. 69 Street, Chicago, Ill. 60629

Telefonas: (312) 737-6784

— ir —

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Tadas A. Skirgaila, Los Angeles, California.

Rev. F. E. Statkus, Grand Rapid, MI

M. Šarauskas, Winnipeg, Canada.

Emil Sinkys, Santa Monica, CA.
Cytautas Soliūnas, Lemont, IL.

Rev. Skilandžiūnas, Kanada.

Jonas Staukus, Chicago, IL.

Vic. Stankus, DDS.

Dr. Danguolė Surantas, Rockford, IL.

Jonas Talandis, Olympia Fields, Illinois.

Brother Timothy, OSP, Doylestown, Pa.

"Talka", Hamilton, Canada.

Juozas Truskauskas, Los Angeles, CA.

Rev. Ignas Urbonas, Gary, IN.

Juozas Vitėnas, Washington, DC.

Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.

Ed. Žiaušys, Amsterdam, NY.

Labai ačiū visiems parėmusiems
L.D. žurnalo leidimą —

A. Skirius, leidėjas

AUKOS LD ŽURNALUI PAREMTI

Po \$5.00 —

Kun. A. Bertašius, Bronius Saplys, V. Žilinskas, K. K. Pažemėnas, A. Rapšys, M. Petrauskienė, J. A. gurkis

\$2.00 — A. Karmuza.

TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7¼% — 6 metų su \$1.000, minimum

7½% — 4 metų su \$1.000, minimum

6¾% — 30 mėn. su \$1.000, minimum

6½% — 1 metų su \$1.000, minimum

Savings insrd. to \$40.000 by FSLIC

Drive in facilities.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court

Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAIUSKAS

sakretorius

Tel.: (312) 656.6330 ir 242-4395

Bernardo Brazdžionio "Vidudienio sodų" laida jau išparduota.

Leidykla

NAUJOS J. BURKAUS KNYGOS

1. Du dvasinių būtybių pasauliai— vieną sudaro geri angelai ir žmonės, o kitą tie, kurie yra blogi. 444 psl., Kaina \$8.50

2. "Konnersreutho Teresė". Gausiai iliustruota, II-ji dalis išeina 1978 m. pradžioje. Kaina \$5.00

Abi knygos įdomios, visiems lengvai suprantamos ir kiekvienam tikrai naudingos.

Užsisakytina:

"Sūduva", 809 Ramble St., Hot Springs, Ark. 71901.

ALBINAS KURKULIS

Stock" Brokeris ir vice prezidentas
Rodman & Renshaw, Inc.

Members New York Stock Exchange and other Principal Exchanges

209 So. La Salle St., Chicago, Ill.
(312) 332-0560 60604
Skambinti "Collect" iš bet kur JAV

Anglų kalba knyga

LITHUANIA LAND OF
HEROES

By Leonard Valiukas
jau išparduota.

LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Gifts International', 'Parama', 'Terra',
'Marginiai'.
Cleveland, Ohio — J. Žilionis
Detroit, Mich. —
St. Anthony's Parish Library.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Putnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — "Spauda".

Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.

Melbourne - St. Kilda — F. Sodaitis

Sydney — Kun. P. Butkus.

Glen Osmond, S. A. — E. Reisonienė.

Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris

Yoronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas,
P. Misevičius,

Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish
Library)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM

Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Išlaiko L. Radijo Klubas. Pirm. J. Mitkus,
2610 Griffith Park Blvd., Los Angeles, CA
90039 — Tel. (213) 662-6591

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.

Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto

per FM radijo stotį WCAO 102.7 mgcl.

Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227: Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

11:30 — 12:00 val. 1430 AM iš WWEL

12:00 — 1:00 val. 1460 AM iš WBET

Petras Viščinis, vedėjas,

173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-
dima sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m
Boston, Mass. — WNSR - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO ŠEIMA

7 programos savaitėje

Daily 12:30-1:00 pm Sat.&Sun 8:30-9:30 am

Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.

Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus

Transliuojama iš nuosavos studijos.

WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.

7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629

Tel: HEmlock 4-2413.

LIETUVOS AIDAI

Peuktd. 9:30 — 10:00 v. v. — 1490 AM

Šeštad. 8:00 — 10:00 v. v. — 106.3 FM

Sekmad. 9:30 — 10:00 v. ryto — 1230 AM

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ, 2646 W. 71st

St. Chicago, Ill. 60629 Phone 778-5374

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian

Produced by Anthony J. RUDIS

Listener Participation Program

PHONE 445-6842 and ask a question
Sundays 2 to 3 PM

WXRT-FM 93.1 MHz.

Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois 2040 Spring Hill R., Pittsburgh Pa. 15243

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Programa
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949

Girdima sekmadieniais 8-9 val. ryto

WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas Juozas Stempužis.

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas (216) 382-9268

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA

WMZK-FM banga 98 mc

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį

nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos reikalais kreiptis: Albert Misiu-
nas, 2483 Woodmere, Detroit, Mi 48209,
tel. 841-3026; Algis Zaparackas, 4120
Yorba Linda Dr., Royal Oak, Mi 48072,
tel. 549-1982.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.

Sekmadieniais 8:25 — 9:05 val. ryto

Išlaiko Radijo Klubas.

Klubo pirm. Vacys Urbonas.

17175 Gaylord Ave., Detroit, MI 48240

Telefonas: 537-9642

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM AM 840

Kiekv. sekmadienį 4:30 - 5:30 val. p. p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius.

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd., Hartford CT 06114

Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kiekv. šešt. 4-5 v. p. p. ir 7-8 v. v.

iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.

ir 97.9 meg. FM.

Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)

Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirm. 7:30 — 8:30 v. v. — 89.5 mg

Vedėjas Prof. J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį

nuo 9 iki 10 val. ryto

iš WHBI stoties 105.9 FM banga.

Adresas: Romas Kezys, 217-25 54th Ave.

Bayside, N. Y. 11364

Telefonas: 229-9134

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.

Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Povilas ir Gertruda Dargiai.

Visais reikalais kreiptis:

Hot Springs, Ark.

Lietuviška Radijo programa

"LEISKIT I TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekv. mėnesio antrą ir ketv. sekmadienį
nuo 2:30 ligigi 3:00 val. p. p.

iš radijo stoties KBHS - banga 590 AM.

Programos vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901

Telefonas (501) 321-9641

Rochester, N. Y.

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto.

Stotis: WXXI-FM 91.5 MC

Išlaiko: Lietuvių Radijo Klubas.

Klubo valdyba: Al. Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta
Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė.

Adresas: 320 Durnan St., Rochester, NY
14621

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS BALSAS

W — 104 FM Stereo

Sekmadieniais 8 — 9 val. vak.

Ved. Viktoras Vaitkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173; 754-8780

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas L. Stankevičius.

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 - 2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš

Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius.

614 Tedwyn Dr.

Mississauga, Ont., Canada

L5A 1K2

Tel. (416) 275-3134

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,

41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas Dr. J. Gailius.

Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku

ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.

Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio

CITTA DEL VATICANO.

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadieniais 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60634
Tel. (312) 778-2100

Tolius šlutas, vald. pirm.

Los Angeles Jaunimo šventės momentai:

tautinius šokius šoka jaunimo ansamblis "Spin dūlys" ir Toronto, Kanadoje, tautinių šokių grupė "Gintaras.